7 ԱՊՐԻԼ 1994 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ # 64 (567)

Ազգ

Azg
Armenian daily

SABCO
SABCO
OVERSEAS TRADING LTD.
LIMASSOL CENTRE, BLOCK B, SUITE 307, P. O. BOX 6543
TEL +357-5-370962
FAX +357-5-370945
OUR BANKERS: B. E. M. O. BANK, LIMASSOL, CYPRUS; FEDERAL BANK OF THE MIDDLE EAST, LIMASSOL, CYPRUS; BANK OF CYPRUS, LIMASSOL, CYPRUS; HELLENIC BANK, LIMASSOL, CYPRUS
Հայաստանի եւ ԱՊՀ երկրների համար
Կիպրոսի եւ Ռոտերդամի պահեստներից
ՇԱՔԱՐ, ՍԵՐԵՐ, ԽՄԻՉՔ, ԿԱՐԱԳ
ուղիղ հասցեատիրոջը՝ ցամաքով եւ ծովային ճանապարհով

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Շուրջկալներով բանակ ու ճակատ չի պահւում

Այն, ինչ այս օրերին կատարւում է մայրաքաղաքի փողոցներում, տրանսպորտում, կանգառներում, մետրոյի գնացքներում, շուկաներում եւ սրճարաններում, վեր է ամէն երեւակայութիւնից: Հայկական անկազմակերպուածութիւնը, տնայնագործութիւնը, ինքնագործունէութիւնը երեւի աւելի յոռի դրսեւորում չէր կարող ունենալ, քան ներկայ զօրահաւաքի կազմակերպման համար «ընտրուած» ձեւերը: Մարդկանց, յատկապէս երիտասարդ տարիքի մարդկանց շուրջկալ է կազմակերպւում գրեթէ ամէն քայլափոխի, ամենակոպիտ ձեւերով, բռնութեամբ, քրտութեամբ, արհամարհանքով: Հայրենիքի պաշտպանութեան եւ բանակի համալրման կարգախօսների տակ փաստօրէն տեղի է ունենում մի բան, որն ըստ ձեւի արժեզրկում է ամբողջ բովանդակութիւնը նուիրական այդ ծրագրի: Արդիւնքում՝ ոչ բանակը կարող է իսկական համալրում ստանալ, եւ ոչ էլ հայրենիքի սահմանների պաշտպանութիւնը աւելի յուսալի դառնալ: Փոխարէնը մարդկանց սրտերում սարսափը, խուճապը, քարոյալքումը կարող է իշխել, բերելով՝ անվերականգնելիօրէն:

Ամէնից աւելի այլանդակը, սակայն, այդ շուրջկալները չեն, այլ այն անվստահութիւնը, որը հետեւում է դրանց: Խմբագրութիւնն անցնող օրերին բազմաթիւ ահազանգներ է ստացել այն մասին, թէ համապատասխան «գործողութիւնն» իրականացնող մարդիկ, անկուշտ մի ագահութեամբ, շորթում, կողոպտում են զինուորագրուներին եւ ոչ զինուորագրուներին անխտիր: Կանխիկ դրամի, ոսկեղէնի խլման, ամերիկեան դոլլարով կաշառք վերցնելու մասին մեր ստացած վկայութիւններն ամենքների շրջանակից դուրս են եկել արդէն: Բողոքում են յատկապէս նրանք, ովքեր հնարաւորութիւն չունեն իրենց հարազատների «ազատագրման» համար վճարելու, քանի նրանց թւում է, որ եթէ ունենային՝ իրենց որդիներն ու ամուսինները չէին տարուի բանակ, հայրենիքի պաշտպանութիւնը չէր դառնայ «հեռացնողների» գործ:

Այո, անվստահութիւնն է տիրապետում ամէն կողմ: Եւ այդ անվստահութիւնը չէր կարող վերացնել պաշտպանութեան գծով տեսնախարարն իր յայտնի հեռուստաելոյթով: Չէր կարող վերացնել զօրահաւաքի ծրագիրը միանձնեայ, կարծէք իբրեւ անձնական առաջադրանք հրամցնելով ժողովրդին, առանց հաշուի առնելու Հայաստանում տիրող բարոյահոգեբանական վիճակը, մարդկանց սոցիալ-տնտեսական կացութիւնը, երիտասարդներին այլանդող օտար ազդեցութիւնների առկայութիւնը, ծառայութիւնից բնական վախը, եւ մանաւանդ՝ իշխող խմբաւորման ժողովրդի մօտ ունեցած վստահութեան դրամագլխի կորուստը:

Մինչդեռ, քանի որ Հայաստանում բարեբախտաբար չկայ ամուր բանակին եւ յուսալի պաշտպանութեանը հակադրուող որեւէ կազմակերպութիւն եւ մամուլ, զօրահաւաքի նման կարեւորագոյն գործը պէտք էր կազմակերպել իսկապէս կազմակերպուած, պրոֆեսիոնալ ձեւով, համապատասխան քաղցրութեամբ, համազգայնօրէն, պետականօրէն:

Այլապէս, ներկայ յոռի եղանակներով ու ձեւերով մենք ոչ մարտունակ բանակ եւ ոչ էլ յուսալի պաշտպանութիւն կունենանք:

ՂԱՐԱԲԱՂ

Մոսկվայում ազերի դասալիքները սպանել են Ադրբեջանի 2 անվտանգության ծառայողի

Ադրբեջանական բանակում աճում է դժգոհությունը ձգձգվող պատերազմից

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 6 ԱՊՐԻԼ: Ինչպես եւ նախորդ օրերին, ադրբեջանական զորքերը շարունակում են հրետակոծել եւ գնդակոծել ղարաբաղյան ուժերի դիրքերը ռազմաճակատի տարբեր հատվածներում: Ապրիլի 6-ի գիշերը Աղդամի շրջանի Աֆաթլի, Չեմենլի եւ Բաշ-Քարվենդ գյուղերում տեղաբաշխված տանկերից, հաուբիցներից, հետեւակի մարտական մեքենաներից եւ ականանետներից հրետակոծվել են Յուսուֆջանլի, Նովրուզլու, Չեմբերլի գյուղերի ղարաբաղյան բնագծերը: Հայկական հրետանին դիմել է պատասխան գործողությունների, որից հետո վաղ առավոտյան հրետակոծությունները դադարել են: Ապրիլի 6-ի առավոտյան եւ օրվա երկրորդ կեսին Ֆիզուլու շրջանի Մոլլամահեռամլի գյուղում տեղաբաշխված ադրբեջանական կազմավորումները ճռռականետներից, «Շիլկա» զենիթային կայանքից գնդակոծել են Դորչինար գյուղի ղարաբաղյան պաշտպանական դիրքերը: Տուժածներ չկան:

Ժամը 16.30-ին Մարտակերտ շրջկենտրոնից դեպի հյուսիս ընկած տարածքներից խոշոր տրամաչափի գնդացիրներից, ականանետներից եւ հրաձգային զենքից գնդակոծվել են շրջկենտրոնի եւ Մաղավուզ գյուղի հայկական պահակակետերը: Այստեղ նույնպես զոհեր եւ վիրավորներ չկան: ԼՂՀ ռազմական հետախուզության տվյալներով, ռազմաճակատի գծի տարբեր հատվածներում շարունակվում են հակառակորդի կենդանի ուժի եւ հարձակողական բնույթի տրամադրությունների ակտիվ տեղաշարժերը, ինչը, դատելով փորձից, նախորդում է հարձակումներին: Միաժամանակ Բաքվում ծնված ադրբեջանցի երկու ռազմագերիների վկայությամբ, որոնք խնդրել են իրենց անունները չտալ, վախենալով, որ Բաքվում հաշվեհարդար կտեսնեն իրենց մերձավորների հետ, ադրբեջանական բանակում աճում է դժգոհությունը Լեռնային Ղարաբաղում ձգձգվող պատերազմի պատճառով: Բազմաթիվ երիտասարդ ադրբեջանցիներ, որոնք ի վիճակի չեն 3-7 մլն ռուսական ռուբլի վճարել զինկոմիսարիատներին ծառայությունից ազատվելու համար, մեկնում են Ռուսաստան, Ուկրաինա եւ Հյուսիսային Կովկաս: Գերիների խոսքերով, Ադրբեջանի ազգային անվտանգության նախարարության ղեկավարը հատուկ օպերատիվ ջոկատներ է ուղարկում նշված երկրներ, դասալիքներին ձերբակալելու եւ բռնի կերպով Ադրբեջան վերադարձնելու համար:

Դա հանգեցնում է զինված ընդհարումների, դասալիքների եւ ԱԱՆ-ի աշխատակիցների միջեւ՝ արդեն Ռուսաստանի տարածքում: Այսպես, փետրվարի վերջերին Մոսկվայում թաքնվող երիտասարդ ազերի առեւտրականները բախումների ընթացքում սպանել են ԱԱՆ-ի երկու աշխատակցի, որոնք փորձել են ստիպել նրանց վերադառնալ Ադրբեջան:

Ապրիլի 7-ին ԼՂՀ պաշտպանության բանակի հրամանատարը շնորհավորել է ղարաբաղյան բանակում մարտնչող կանանց զինծառայողներին մայրության եւ գեղեցկության տոնի առթիվ:

«Ղարաբաղյան բանակը պետք է նմանվի Իսրայելի զինված ուժերին, որտեղ ծառայում են նաեւ կանայք», ասաց ԼՂՀ պաշտպանության բանակի գլխավոր հրամանատարի տեղակալ, քաղբաժնի պետ Մուրադ Պետրոսյանը: Արցախի դուստրերը ապացուցել են, որ տղամարդկանցից պակաս չեն կարող մարտնչել թշնամու դեմ: Բոլորս հիշում ենք Ստեփանակերտի բնակիչ Մարգարիտ Սարգսյանին, որը ոչնչացրել է հակառակորդի 37 զինվոր, իսկ վերջում երբ ազերիները շրջապատել են նրան, Ղարաբաղի շրջանի Բաշտուս գյուղի մոտ պայթեցրել է ինքն իրեն, թշնամու յոթ զինվորի հետ: Կարծում եմ, շարունակեց Մուրադ Պետրոսյանը, Մարգարիտ Սարգսյանի սխրանքը պետք է օրինակ դառնա մեր այն հայրենակիցների համար, որոնք տարբեր երկրներում տաքուկ տեղերում նստած, հեռուստացույց դիտելով են մասնակցում արցախյան գոյամարտին եւ նրանց համար, ովքեր փորձում են խուսափել զինվորական ծառայությունից:

ՏԱՄԱՌՈՏ

Իզեթբեգովիչը մեղադրեց Անվտանգության խորհրդին

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 6 ԱՊՐԻԼ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Բոսնիայի ու Հերցեգովինայի նախագահության նախագահ Ալիա Իզեթբեգովիչը ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին մեղադրեց Գորաժդեում ստեղծված կացությունը սխալ գնահատելու մեջ եւ կրկին պահանջել է Անվտանգության խորհրդի շտապ նիստ գումարել «նրա որոշ պատշոնական անձանց կողմից խորհրդի հետ հնարավոր ծեռնածությունը» քննության առնելու համար: Այստեղ կայացած մամլո ասուլիսում այդ մասին հաղորդեց ՄԱԿ-ում Բոսնիայի ու Հերցեգովինայի մշտական ներկայացուցիչ Մուհամեդ Շաքիրբեյը:

Խաղաղարարության նոր համադրույթ

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 6 ԱՊՐԻԼ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ռուսաստանը կոչ է անում վերանայել Միավորված ազգերի խաղաղարար գործողությունների ծեւավորված անարդյունավետ գործելակերպը եւ խաղաղարարության նոր համադրույթ մշակել տարածաշրջանային կազմակերպությունների հետ ՄԱԿ-ի փոխգործակցության հիման վրա: Այդ մասին Ռուսաստանի Դաշնության ներկայացուցիչ Վասիլի Սիդորովը հայտարարեց ՄԱԿ-ի խաղաղապահ գործողությունների հատուկ կոմիտեի նիստում:

ԲՈՍՆԻԱ

Շալիկաշվիլին չի բացառում օդուժի կիրառումը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 6 ԱՊՐԻԼ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Չնայած որ Բոսնիայի տարբեր շրջաններում մարտերը շարունակվում են, ամբողջությամբ վերցված այդ երկրում դրությունն «զգալիորեն բարելավվել է»: Այդ մասին մամլո ասուլիսում հայտարարեց ԱՄՆ-ի զինված ուժերի շտաբների պետերի կոմիտեի նախագահ գեներալ Ջոն Շալիկաշվիլին: «Բայց բոլոր կողմերը պետք է կրկնապատկեն ջանքերը հաշտության հասնելու համար», ընդգծեց նա: Շալիկաշվիլին նոր է վերադարձել արտասահմանյան ուղեւորությունից, որի ընթացքում հանդիպում էր ունեցել Խորվաթիայի, Բոսնիայի եւ Մակեդոնիայի քաղաքական ու զինվորական ղեկավարների հետ: Շալիկաշվիլին ասաց, որ թեեւ Քլինթոնի վարչակազմը չի բացառում Գորաժդե քաղաքի շրջանում սերբերի եւ մուսուլմանների միջեւ մարտերը դադարեցնելու համար ՆԱՏՕ-ի ռազմաօդային ուժերի գործադրումը, դրանք կարող են օգտագործվել միայն որոշակի պայմաններում, երբ նման միջոցառումն իսկապես արդյունավետ կլինի:

Հունաստան կատարելիք իր այցի ընթացքում Ադրբեջանի արտգործնախարար Հասան Հասանովը հանդիպում կունենա այդ երկրի արտգործնախարար Կարոլոս Պապուլյասի հետ եւ կքննարկի ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման հետ կապված խնդիրները: Այնուհետեւ Կարոլոս Պապուլյասը, որ Եվրամիության գործող նախագահն է, Միության երկրներին կտեղեկացնի հայ-ադրբեջանական հակամարտության մեջ Ադրբեջանի դիրքորոշումը:

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

ԱՊՀ միջխորհրդարանային ժողովից առաջ

«Ոչ միայն Ռուսաստանը, այլեւ ողջ ԱՊՀ-ն պետք է մասնակցի Ղարաբաղի խնդրի լուծմանը»

ՍԱՆԿՏ-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 ԱՊՐԻԼ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Շատ կարեւոր է, որ ոչ միայն Ռուսաստանը, այլեւ ամբողջ ԱՊՀ-ն մասնակից դառնա Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի լուծմանը», գտնում է ԱՊՀ երկրների միջխորհրդարանային համաժողովի խորհրդի քարտուղարության ղեկավար Միխայիլ Կրոտովը: Մասնակցելով բանակցություններին, ԱՊՀ անդամ պետությունները պատասխանատվություն են ստանձնում ընդունվելիք որոշումների համար, եւ դա ձեռք բերված համաձայնությունների կատարման քաղաքական լրացուցիչ երաշխիքներ է ստեղծում»:

ԱՊՀ երկրների միջխորհրդարանային համաժողովի պատվիրակությունը Կիրգիզստանի խորհրդարանի նախագահ Մեդետխան Շերիմկուլովի գլխավորությամբ նոր է վերադարձել հակամարտության գոտուց, որտեղ հանդիպում է ունեցել Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի ղեկավարության հետ:

Այդ ձեռնարկումն իրագործվել է համաժողովի չորրորդ լիագումար նիստի որոշմամբ, իսկ խաղաղարար առաքելությունը շարունակելու խնդրանք էին արտահայտել հակամարտության մասնակից երկու կողմերը: Բանակցություններում քննարկվել է կարգավորման այսպես կոչված ռուսական ծրագիրը, թեեւ շատ կողմերով այն համընկնում է ԵԱՀԽ ծրագրին: Երկու կողմերը, ընդգծում է Միխայիլ Կրոտովը, տրամադրված են հակամարտության շուտափույթ լուծմանը, բայց նրանցից յուրաքանչյուրը երկյուղներ ունի, որ համաձայնությունները կարող են խախտվել, իսկ հակառակորդը կարող է օգտագործել հրադադարն ու զորքերի հեռացումը: Խորհրդարանականների խնդիրն այն է, որ ստեղծվի քաղաքական երաշխիքների միջոց եւ վերջ դրվի անվստահության մթնոլորտին:

Այսօր գլխավորն արյունահեղության դադարեցումն է, եւ հակամարտության կարգավորման այս փուլում շատ բան կախված է գործադիր իշխանությունից, ասաց Կրոտովը: Ապրիլի 15-ին պետությունների ղեկավարների խորհուրդը եւ կառավարությունների խորհուրդը կհավաքվեն Մոսկվայում, եւ խնդիրը կլուծվի նախագահների ու վարչապետների մակարդակով: Հաջորդ փուլերում, երբ լուծվեն քաղաքական կարգավորման հարցերը, կմեծանա խորհրդարանի դերը: Իսկ այժմ մեր հիմնական խնդիրն է ստեղծել բանակցությունների համար բարենպաստ մթնոլորտ: Հենց դրան է նպատակաուղղված խորհրդարանականների հերթական հանդիպումը, որը տեղի կունենա Բիշքեկում:

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԷԿ

Բաքուն, Թբիլիսին եւ Անկարան դեմ են ատոմակայանի վերաբացմանը

ԲԱՔՈՒ, 6 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ինչպես հաղորդեց «Ազատություն» ռադիոկայանի Բաքվի թղթակիցը, Ադրբեջանի ԳԱ նախագահ ֆիզիկոս Էլդար Սալաեւը, պատասխանելով տեղացի եւ օտարերկրացի լրագրողների հարցերին, ասել է, թե Հայաստանին ատոմակայանը խորհրդային առաջին երեք ատոմակայաններից է եւ այն նախագծելիս թույլ են տրվել բազմաթիվ սխալներ, որոնք մեծացնում են վթարային իրավիճակների ծագման հավանականությունը: ԱԷԿ-ը կառուցվել է 7 բալանոց երկրաշարժի դիմակայության հաշվարկով, այնինչ այդ շրջանը գտնվում է 9 բալանոց սեյսմիկ գոտում: Կայանը գտնվում է երկրաբանական բեկվածքի վրա, առկա է Կասպից ծովի մակարդակի տեւական բարձրացման կապակցությամբ տեկտոնական երեւույթների ուժեղացման հնարավորություն: Հայաստանի տարածքում ռադիոակտիվ թափոնների թաղման պայմաններ չկան: Նախկինում գրեթե ամեն ինչ տարվում էր Ռուսաստան: Իսկ ի՞նչ կլինի այսօր, երբ հայկական զինված ուժերը գրավել են Ադրբեջանի զգալի մասը: Ծագում է թափոններն Ադրբեջանի տարածքում թաղելու վտանգ: Վերահսկողության բացակայության պայմաններում ջրամբարների, տարանցիկ գետերի օգտագործումը կհանգեցնի Կասպից ծովի հետագա աղտոտման, որն այդ ջրավազանի երկրների համար իղձ է աղետալի: ԱԷԿ-ի գործարկմանը չի նպաստում նաեւ Անդրկովկասում տիրող քաղաքական անկայունության, քաոսի ու կամայականության մթնոլորտը, ուստի, ասաց Սալաեւը, «երբ անցյալ տարի ՄԱԳԱՏԷ-ի նիստում Հայաստանն առաջ քաշեց ԱԷԿ-ի վերաբացմանը միջոցներ հատկացնելու հարցը, դրա դեմ հանդես եկան Ադրբեջանը, Վրաստանը եւ Թուրքիան»:

Ռադիոկայանի բաքվեցի թղթակցի հաղորդման համաձայն, մտահոգ է նաեւ Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը, ենթադրելով, որ հակամարտության պայմաններում ռադիոակտիվ հումքը կարող է օգտագործվել ոչ միայն խաղաղ նպատակներով:

ՀՌԱԿ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

Օսկար Լյուլեջյանը անդրադարձավ Սահմանադրության նախագծերին

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

«Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության պաշտոնական նախագծում ես գրեթե ոչ մի դրական կողմ չեմ տեսնում», այսպիսի հայտարարությամբ հանդես եկավ Համբուրգի համալսարանի պրոֆեսոր, իրավագետ Օսկար Լյուլեջյանը, ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության գրասենյակում կայացած հանդիպման ժամանակ: Նշելով, որ դեռ անցած տարվա նոյեմբերին, լինելով Հայաստանում, ինքը ծանոթացել էր եւ պաշտոնական, եւ վեցյակի կողմից կազմած Սահմանադրության նախագծերին, զերմանացի իրավագետը հաստատեց, թե այդ ընթացքում հիմնովին փոփոխության է ենթարկվել վեցյակի նախագիծը. մոտ 50 տոկոսով այն կրճատվել է, ինչից ամենեւին չեն տուժել ձեւակերպումներն ու հոդվածների փոխկապակցվածությունը:

«Ես կարող եմ ասել, որ դա ավելի լավ մշակված նախագիծ է, քան պաշտոնականը», ասաց նա, ներկաների ուշադրությունը հրավիրելով մի քանի սկզբունքային հարցերի վրա: Օսկար Լյուլեջյանի կարծիքով, վեցյակի նախագծում լավ են ներկայացված հատկապես մարդու իրավունքների եւ տեղական ինքնակառավարման վերաբերող բաժինները:

Սակայն, նրա ասելով, ամենակարեւորն այն է, որ այդ նախագծում հավասարակշռված են իշխանության տարբեր թեւերը՝ գործադիրն ու օրենսդիրը:

Մինչդեռ պաշտոնական նախագծում տեղական ինքնակառավարման մասին չի խոսվում:

Պրն. Լյուլեջյանը, պատասխանելով մի շարք հարցերի, անդրադարձավ Սահմանադրության մեջ ազգային խնդիրների ներգրավման հարցին: Նրա համոզմամբ, ոչ որ հայ ժողովրդին չի կարող մեղադրել, երբ Սահմանադրության մեջ, հատկապես նախաբանում նշվի վերամիավորման կամ Հայկական հարցի մասին: Այդ իմաստով նա ավելի հաջողված համարեց վեցյակի նախագծում տված սահմանումները, իհարկե, նշելով նաեւ, որ ամեն մի հարցի արծարծում կախված է քաղաքական նպատակահարմարությունից: Անդրադառնալով երկքաղաքացիության խնդրին, նա նշեց, թե Գերմանիայում դրա սահմանափակմանն ուղղված օրենքներն ընդունվել են հատկապես հաշվի առնելով թուրքերի գործոնը, բայց նրա ասելով, այդ խնդիրը հիմնականում պետք է կարգավորվի միջպետական պայմանագրերով:

Ընդհանրապես, հաշվի առնելով Հայաստանում ստեղծված օրենսդրական ոլորտի վակուումը, Գերմանիայի տնտեսական համագործակցության նախարարությունը պատրաստ է 1 մլն. մարկ հատկացնել Հայաստանին, օրենքների ստեղծման եւ ընդունման ընթացքին աջակցելու նպատակով: Կա նաեւ մի այլ հարց, որը թեեւ անմիջապես չի առնչվում Սահմանադրության խնդրի հետ, բայց կապված է օրինականության պահպանման հետ: Լրագրողներից մեկը նշեց Երեւանի փողոցներում սկսված զորակոչիկների որսի մասին, որը երբեմն կատարվում է կոպիտ եւ ապօրինի ձեւերով: Օսկար Լյուլեջյանը նշեց, թե ինքը ծանոթ չէ, թե ինչ է նախատեսվում զորակոչի մասին օրենքով, բայց երբ նման ճնշումներ իրոք կան, ապա ինքը իբրեւ գերմանական սահմանադրական դատարանների փորձագետ այլ կերպ կվերաբերվի այն հայերի դիմումներին, որոնք ցանկանում են ստանալ քաղաքական ապաստան՝ որպես պատճառ մեջբերելով նման ճնշումները: Այսինքն, երբ գերմանական դատարանները համոզվեն այդ ճնշումների առկայության մեջ, ապա կարող են բավարարել դիմողների խնդրանքը:

Հանդիպումը վարող ՀՀ ԳԽ պատգամավոր, ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ Ռաֆֆիկ Պետրոսյանը նշեց, թե խոսք զորակոչը իրականացնելու նման ձեւերն անօրինական են, բայց ծառայությունը պարտադիր է եւ պետք է բռնել կոնկրետ ծառայությունից խուսափողներին, եւ ոչ թե փողոցով անցնող պատահական մարդկանց:

Ի դեպ, իր ներածական խոսքում Ռաֆֆիկ Պետրոսյանը, անդրադառնալով Սահմանադրության երկու նախագծերին, նշեց, թե պաշտոնականը բավականին ուժեղացված նախագահական իշխանություն է ենթադրում, իսկ վեցյակի նախագծի առավելությունները թեեւ շատ են, բայց հաշվի չի առնված հանրապետությունում արդեն իսկ գոյություն ունեցող իրողությունը՝ նախագահի եւ Գերագույն խորհրդի գոյությունը: Եւ քանի որ, նրա ասելով, հնարավոր է, որ Սահմանադրության ընդունման երկու առաջարկվող կարգերը՝ հանրաքվեն եւ Սահմանադիր ժողովը չընդունվեն ԳԽ-ի կողմից, պրն. Պետրոսյանն առաջարկեց իր սեփական նախագիծը՝ կազմել ՀՀ Սահմանադրական ժողով, որն էլ կընդունի սահմանադրությունը: Իր առաջիկա նիստում ԳԽ-ն պետք է քննարկի սահմանադրության ընդունման կարգը:

ԵՐԵՎԱՆ

Վատիկանի հավատարմատարը Հայաստանում

Ապրիլի 6-ին Հայաստանի Հանրապետության փոխնախագահ Գագիկ Հարությունյանին իր հավատարմագրերը հանձնեց Հայաստանում Վատիկանի Սուրբ Աթոռի գործերի ժամանակավոր հավատարմատար արքեպիսկոպոս Ժան Պոլ Գոբելը:

Տեղի ունեցած բարեկամական զրույցի ժամանակ Գագիկ Հարությունյանը, շնորհավորելով հավատարմագ-

րումը, իր երախտագիտությունը հայտնեց հատկապես աղետալի երկրաշարժից հետո Վատիկանի կողմից Հայաստանին ցուցաբերված օգնության, մասնավորապես, Աշոցքում կառուցված հիվանդանոցի համար, որը մեծ նշանակություն ունի հանրապետության հյուսիսային շրջանների բնակչության համար:

Հայաստանի Հանրապետության փոխնախագահը, բարձր գնահատելով Սուրբ Աթոռի խաղաղարար դերն աշխարհում, հույս հայտնեց, որ Հայաստանի եւ Վատիկանի միջեւ այս մակարդակով դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումը նոր հեռանկարներ է բացում երկու պետությունների հարաբերություններում: Նա միաժամանակ ընդգծեց, որ Հայաստանը, որպես քրիստոնեությունը աշխարհում առաջինը պետականորեն ընդունած երկիր, գիտակցում է քրիստոնեական արժեքները պահպանելու եւ սերունդներին փոխանցելու իր պատմական առաքելությունը:

Վատիկանի Սուրբ Աթոռի գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Ժան Պոլ Գոբելը նշեց, թե իր համար մեծ պատիվ է ներկայացնել Վատիկանը Հայաստանում, որը քրիստոնյա աշխարհում յուրահատուկ երկիր է, եւ որ Հայաստանի ու Վատիկանի հարաբերությունները հին են, որքան քրիստոնեությունը: Նա միաժամանակ հավաստեց Սուրբ Աթոռի տածած հարգանքը Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու նկատմամբ, որպես հայերի մեծամասնության եկեղեցի: ■

ԱՆՑՅԱԼԻՑ

Ստալինյան ժամանակների Ադրբեջանում հայերի զոհերը կրկնակի ավելի էին, քան մյուսներինը

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Հուշամատյան» իրավապաշտպան, պատմալուսավորական եւ բարեգործական ընկերությունն ապրիլի 5-ին հայտարարություն է արել Ադրբեջանի զանգվածային լրատվության միջոցներում երեւացած այն հաղորդումների առնչությամբ, որ 1933–38 թթ. բռնացումների ենթարկվածների թվի 94 տոկոսն ադրբեջանական ազգության անձինք են եղել, ընդ որում, իբր, պատմիչ մարմինների աշխատողների 80 տոկոսը կազմել են հայերը:

«Այդ հայտարարությունը, մեղմ ասած, հեռու է ճշմարտությունից եւ միտված է ոչ այնքան պատմական փաստերը պարզելուն, որքան հեռահար քաղաքական նպատակների, ասվում է «Հուշամատյանի» հայտարարության մեջ: Կասկածների համար հիմք են այն անառարկելի փաստերը, որ դեռեւս 1928–32 թթ. կուլակաթափման գործընթացը հարմար միջոց դարձավ Նախիջեւանից եւ Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններից հայերի ազգային զտման համար: Ինչ վերաբերում է հայտարարության մեջ նշված ժամանակամիջոցին, ապա, ինչպես հայտնի է, ստալինյան բռնացումների հիմնական հարվածն ուղղված էր փառավորականության ու կուսակցական կադրերին, արմատ այն ժամանակ Ադրբեջանում մեծավ մասամբ ներկայացնում էին հայերը, ռուսները, հրեաները եւ այլ ազգությունների անձինք: Հետո ոչնչացվեցին նա՝ հենց իրենք պատմիչ մարմինների աշխատողները: Դրա հետեւանքով այդ զտումների շնորհիվ հաջողվեց կուսակցական-պետական ապարատն ամբողջությամբ փոխարինել ադրբեջանցի թուրքերով եւ ինտերնացիոնալիզմի կարգախոսի ներքո ձեռնամուխ լինել իրանցիների, թալիշների, լեզգիների թրքացմանը:

«Հուշամատյանի» կողմից գրանցված բռնացումների 9 հազար զոհերից 800-ը բռնությունների էին ենթարկվել Ադրբեջանի տարածքում: Նկատի առնելով Ադրբեջանից հայերի արտահոսքը նախկին ԽՍՀՄ-ի այլ հանրապետություններ, Ադրբեջանում բռնացումների ենթարկված հայերի թիվը, մեր գնահատմամբ, կազմում է առնվազն 5-6 հազար մարդ, այսինքն Ադրբեջանում բռնադատվածների ընդհանուր թվի մոտ 20 տոկոսը (մեր գնահատմամբ, Ադրբեջանում բռնացումների ենթարկվածների ընդհանուր թիվը կարող է կազմել 30-40 հազար մարդ):

Այսպիսով, Ադրբեջանում հայերի շրջանում եղած զոհերի համեմատական թիվը կրկնակի ավելի է, քան մյուս ազգային խմբերում, այդ թվում եւ ադրբեջանցի թուրքերի շրջանում: Պետք է նշել, որ հայերից հետո ամենից շատ տուժել են ազգային փոքրամասնությունները, այդ թվում [illegible] ու հրեաները, բայց [illegible] ադրբեջանցի թուրքերը:

Միանգամայն հնարավոր է, որ Ադրբեջանը ՊԱԿ-ի արխիվները հիմնավորապես մաքրված լինեն եւ դրանցից հանված լինեն հենց այն նյութերը, որոնք կարող էին Ադրբեջանում հայ փոքրամասնության պլանաչափ ոչնչացման վկայությունը լինել: Համենայն դեպս, Ադրբեջանում բռնացումների ենթարկված հայերի արդարացման մասին տեղեկանքներ չստանալու նպատակով Ադրբեջանի դատախազության ու ՊԱԿ-ին հասցեագրված մեր ուղղակի եւ անուղղակի դիմումները մնում են անպատասխան: Հարց է ծագում, ինչ հարկ կա քամուն տալ անմեղ զոհերի աճյունները:

Ադրբեջանում ծավալված հակահայկական եւ հակառուսական հիստերիայի համապատկերի վրա պարզ է դառնում, որ հայտարարության հեղինակները փորձում են ապացուցել, թե այն տարիներին, ինչպես եւ այսօր, Մոսկվան հայերի ձեռքերով է հալածանքների ենթարկում ու ֆիզիկապես ոչնչացնում ադրբեջանցիներին: Մենք հույս ունենք, որ Ադրբեջանի իրավապահ կազմակերպությունները ուժ կգտնեն վեր կանգնելու նեղ ազգայնական շահերից եւ հանուն մարդասիրության սկզբունքների կբացահայտեն մեր երկու ժողովուրդների պարտ այդ մեծ ողբերգության իսկական պատմական փաստերը»:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Հացթուխնեղենի թխման ամբողջական կոմպլեկս եւ խոհանոցի գերմանական անկյուն, սեղան եւ աթոռներ:

Հասցեն՝ Չարենցի 16, հեռ. 555580

ՏԱՄԱՌՈՏ

Պետության կողմից ապահովված նվազագույն եկամուտը 370 դրամ է

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Համաձայն ՀՀ կառավարության հրապարակած աղյուսակի, սկսած ապրիլի մեկից, ինդեքսավորումից հետո 880 դրամից ցածր աշխատավարձ կամ թոշակ ստացող անձինք ստանում են հավելավճար, որի մեծությունը կապված է եկամուտի մեծության հետ՝ նվազելով եկամուտի մեծությանը հակառակ համեմատական ձեւով: Առավելագույն հավելավճարը, որ տրվում է նվազագույն աշխատավարձին (ինդեքսավորումից հետո 176 դրամ) կազմում է 194 դրամ: Այսպիսով, պետության կողմից ապահովված նվազագույն եկամուտը կազմում է 370 դրամ, ըստ ապրիլի սկզբին գործող փոխարժեքի՝ 1,6 դոլլար կամ 3000 ռուսաստանյան ռուբլի:

6-ը աստանաբական թիվ է

Քաղաքի որեւէ հեռախոսակայանի խափանումը պատճառ է դառնում, որ ժողովրդական բանահյուսությունը դեմքը հրդեհով մեկնաբանի: ՀՀ կապի նախարարության լրատվական ծառայությունը հերթական անգամ ժխտեց որեւէ հեռախոսակայանում, ինչպես նաեւ հենց 63-64-ում հրդեհի վարկածը: Ծառայության տնօրինուհի Հասմիկ Բաբայանն ավելացրեց, որ խափանված է 6-ով սկսվող բոլոր հեռախոսահամարների աշխատանքը՝ այդ թվում եւ 6-ով սկսվող կառավարական ու ներքին հեռախոսներինը: Իսկ թե երբ կվերականգնվի բաժանորդների ապրիլի 3-ից ընդհատված հեռախոսակապը, ոչ ոքի հայտնի չէ: ■

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Դ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, տելեքս 243266 CPIRI SU
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Ոճը եւ ձեւավորումը ՊՈՂԵԼ ՊԱԼԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh համակարգչային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Azg armenian daily
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010
Published in U.S.A. by AZG Publishing Co.,
22122 Sherman Way, Suite 203, Canoga Park, CA 91303, Call (818) 596-0423 Fax (818)340-9819 for subscription rates.
Publisher - Հրատարակիչ
Dr. Krikor Krikorian -
Դոկտ. Գրիգոր Գրիգորեան
Executive Director - Տնօրէն
Vartan Karaoghlanian -
Վարդան Գարաօղլանեան
Production Manager -
Raffi Shoubookian
Արտադրութիւն
Րաֆֆի Շուպուքեան
«ԱԶԳ» օրաթերթը հաղորդվում է ՍԱՆ «ԱՐՄԻՆԱՐ» ՍՊԸ-ի համակարգչային կապով
Հեռախոս 7 8852 281425,
Ֆաքս 7 8852 285082
E-MAIL INTERNET: ROOT YEREVAN @ REX. IASNET. COM

ԱԶԳ

ԸՆԴԱՅՆ, ԱՊՀ

«Ղազախստանն ինքն է պատասխանատու իր տարածքում գտնվող միջուկային զենքի համար: Նա մտադիր չէ այն ոչնչացնել կամ այլ վայրեր ուղարկել, քանի դեռ համաշխարհային մակարդակով չի երաշխավորվել նման զենք չկիրառելը, եւ մոլորակը չի ազատվել դրանից»: Այս սենսացիոն հայտարարությամբ իրանական «Ջոմհուրիե էսլամի» թերթին տված հարցազրույցում հանդես եկավ Թեհրանում Ղազախստանի առաջին դեսպան Միրվաղայ Ժոլդասբեկովը: Նրա խոսքերով, Ալմաթիի այդ դիրքորոշումը պաշտո-

կազմակերպման պայմաններում անհրաժեշտ սարքավորումներ, կստեղծվեն միջկառավարական ուղղակի կապի ուղիներ, կպատրաստվեն մասնագետներ:

Ըստ երեւույթին, Նազարբաեւի ինքնությունը, ընկուզ եւ շատ կոպտացված քաղաքականությունը ամենքի սրտովը չէ: Անցյալ տարվա աշխարհի նա եւ «Շեւրոն» կորպորացիայի վարչության նախագահ Քենեթ Դերր հայտարարեցին «Թենգիզ-Շեւրոյլ» համատեղ ձեռնարկության ստեղծման մասին: Ձեռնարկությունն ստեղծվել է 40 տարի ժամկետով եւ կզբաղվի Կասպից ծովի հյու-

սում: Դա անհրաժեշտ է նախ եւ առաջ Ղազախստանի նոր հավասարիմ դաշնակցի ու գործընկերոջ համար: Ղազախստանի մամուլը գրեց, թե դա հիշեցնում է «Բեռլինյան համաձայնագիրը», երբ Ղազախստանին չորրորդ միջուկային տերությունը չճանաչեցին ԽՍՀՄ-ի լուծարման մասին: Այնուհետեւ չճանաչեցին դրամական բարեփոխման մասին, եւ Ղազախստանն ստիպված եղավ ուշացումով մտցնել իր ազգային արժույթը թենգեն (1:250):

Հազիվ էր Ղազախստանը դժվարին բանակցությունների գնով տեղ

ՂԱԶԱԽՍՏԱՆ

Նուրսուլթան Նազարբաեւը շաքարկլա մարդն է

նական է եւ ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնին կհայտնվի Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւի անդրօվկիանոսյան այցի ժամանակ: Այդպես էլ եղավ:

Ու թեեւ պաշտոնական Ալմաթին հրաժարվեց դեսպանի հայտարարությունից, ծագեցին մի ամբողջ շարք կասկածներ: Այդ ինչո՞ւ պատահեց: Չէ որ ԱՄՆ-ի փոխնախագահ Ալբերտ Գորի Ալմաթի կատարած այցի գլխավոր արդյունքը դարձել էր Ղազախստանում միջուկային սարքավորումների հսկողի ու անվտանգ կազմակերպման մասին համաձայնագրի ստորագրումը: Ամերիկյան Կոնգրեսը այդ նպատակին 1.2 միլիարդ դոլլար էր հատկացրել պաշտպանության նախարարության ֆոնդերից: Սակայն նախքան այդ համաձայնագրի ստորագրումը, Ղազախստանը պետք է կատարեր որոշակի պայմաններ, որոնք վերաբերում էին համաշխարհային ընկերակցության հանդեպ իր պարտավորություններին: Արդեն իր այցի նախօրեին Գորը «ցանկալի» համարեց Ղազախստանի կողմից միջուկային զենքը չտարածելու պայմանագրի վավերացումը: Ղազախստանի Գերագույն խորհուրդը իր արձակմանը նախորդած վերջին նիստում վավերացրեց պայմանագիրը:

Ղազախստանում խոսվում էր այն մասին, որ չի կարելի հրաժարվել երկրի տարածքում գտնվող սպառազինություններից, սակայն պաշտոնապես երկիրը չի հավակնում միջուկային կարգավիճակի. այդ զենքը չի հայտարարում իր սեփականությունը, բայց նաեւ ձեւականորեն այն չի հանձնում Ռուսաստանի վերահսկողությանը, թեեւ փաստորեն զենքը Մոսկվայի վերահսկողության տակ է. իսկ այժմ նաեւ այդ օբյեկտները 20 տարով վարձակալման են տրված տասնամյա երկարաձգման իրավունքով:

Ինչպես միջուկային զինանոցը, այնպես էլ Բայկոնուրի տիեզերական համալիրը օգտագործվում են եւ կարող են օգտագործվել որպես երկրի հզորության ու վարկի գործոններ: Եւ հանկարծ նման փոփոխություն է կատարվում: Նախագահ Նազարբաեւը ի՞նչ լծակներ է օգտագործել խորհրդարանին արագորեն եւ անվերապահորեն հակելու նման կարեւոր ու բարդ փաստաթղթի վավերացմանը: Նազարբաեւը հայտարարեց, թե Ղազախստանը անվտանգության բավարար երաշխիքներ է ստացել համաշխարհային ընկերակցության, այդ թվում միջուկային տերությունների կողմից:

Միջմայրցամաքային բալիստիկ հրթիռների հսկողի ու անվտանգ կազմակերպման համաձայնագրի շրջանակներում Ղազախստանը եւ ԱՄՆ-ը ստորագրեցին դրա իրագործման համաձայնագրեր: Դրանցով նախատեսվում է, որ Ղազախստանը կստանա 84 միլիոն դոլլարի օգնություն: ԱՄՆ-ը Ղազախստանին կմասնակարարի միջուկային զենքի

սխում Թենգիզի եւ Կորոլեւսկոյեի նավթի հանքավայրերի մշակմամբ: Այնտեղ նավթահանույթի ծավալները պետք է աճեն օրական 65 հազարից մինչեւ 700 հազար բարել: Շահույթը կբաշխվի գործընկերների միջեւ հավասար չափով, բայց Ղազախստանը եկամուտների իր մասը զգալիորեն ավելացնում է հարկերի եւ բնապաշտպանների օգտագործման վարձի հաշվին: Իսկ գլխավորն այն

հայթայթել ուղղու գոտում եւ դեռ չէր հասցրել ուրախանալ դրա համար, երբ անմիջապես ԱՊՀ տարածքում դարձավ զայթակղիչ վայր, որտեղ ամեն կարգի «սպեկուլյանտներ» լվանում են «կեղտոտ» ռուբլիները:

Այն կարծիքն է հայտնվում, թե այդ գործողությունները ձեռնարկվել են ի պատասխան Ստամբուլում տնտեսական միության ստեղծման, որի մեջ մտել են Թուրքիան, Պակիստա-

է, որ նա դառնում է Ռուսաստանի էներգակիրներից անկախ: Առաջիկա հինգ տարում «Թենգիզ-Շեւրոյլը» Թենգիզի նավթի արդյունահանման գործում կներդնի 2 միլիարդ դոլլար: Իսկ ներդրումների ընդհանուր գումարը կկազմի 30 միլիարդ:

Բայց Ղազախստանն ակտիվորեն համագործակցում է ոչ միայն Ամերիկայի հետ: Ճապոնիայում ստեղծվել է փորձագետների խումբ, որը պետք է խորհուրդներ տա Ղազախստանի կառավարությանը: Ճապոնացի 20 փորձագետներից բաղկացած «ուղեղային տրեստը» ունի Ղազախստանի նախագահին առընթեր խորհրդականի կարգավիճակ:

Որոշ մեկնաբաններ վերստեղծում են փաստերի հետեւյալ շարքը. Թեհրանում դեսպանի սենսացիոն հայտարարություն, Ալմաթիի միջոցով զենքի ու ռազմական տեխնիկայի շուկաներ դուրս գալու Իրանի ձգտում եւ... ճապոնական տիեզերական հրթիռի արձակում: Հայտնի է, որ վերջերս «Էյչ-2» հրթիռը լիովին ճապոնական արտադրության առաջին խոշոր մղիչ հրթիռը, մեկնարկեց Խաղաղ օվկիանոսում գտնվող Տանեգասիմա կղզու տիեզերադաշտից: Նախատեսվում էր երկրագունդ ուղեծիր դուրս բերել 3,2 տոննա ընդհանուր քաշով երկու արբանյակ: Ճապոնիայում այդ կարգի հրթիռի հայտնվելը փորձագետների գնահատումների համաձայն նրան դասում է այն երկրների շարքը, որոնք փաստորեն լիակատար անկախություն ունեն տիեզերական արձակումների եւ երկրագունդ տարածության հետազոտությունների բնագավառում:

Ռուսաստանն ընդունում է սլավոնական երկրների եռյակի տնտեսական դաշինք ստեղծելու անհրաժեշտությու-

նը, Իրանը, Ուզբեկստանը, Ղազախստանը, Ադրբեջանը, Կիրգիզստանը, Թուրքմենստանը եւ նույնիսկ Տաջիկստանը: Այդ երկրները սկզբունքորեն պայմանավորվել են ընդհանուր տնտեսական գոտու ստեղծման մասին, թեեւ այդ երկրներում միավորման երեւույթները չեն կարող համեմատվել ԱՊՀ երկրների միավորման ծավալների հետ:

Ալմաթիում Ռուսաստանի, Ուկրաինայի եւ Բելառուսի ղեկավարների քայլերը գնահատվում են որպես «անհեռատեսական» քայլեր, որոնք նման են փորձանքից համատեղ դուրս եկող ընկերներից մեկի հանդեպ դավաճանության:

«Եւ այնուամենայնիվ մենք պետք է միասին լինենք: Չնայած վստահության պակասին, չպետք է կանգնեցնենք նախկին միութենական հանրապետությունների միավորման գործընթացը, որի կարիքը հիրավի տառապանքով է ըմբռնվել», գրում են Ղազախստանի թերթերը:

Դա այդպես է: Բայց առեղծվածները մնում են... Ի՞նչ նպատակով արվեց Թեհրանում Ղազախստանի դեսպանի հայտարարությունը Նազարբաեւի ԱՄՆ կատարելիք այցի նախօրեին: Ինչու՞ կրկնվեց «Բելովեժյան անտառի մոդելը»: Ղազախստանը, որը նախքան խորհրդային ու մինչեւ վերջերս մշտապես հանդես էր գալիս որպես տնտեսական միավորման ճակատի կրկին ստվերում է:

Հիմա արդեն պարզ է, որ այդ «տարօրինակ» քաղաքականության հեղինակները չեն հանգստացել: Նրանք փորձում են ԱՊՀ երկրների տնտեսական միությունից կտրել նույնիսկ Ղազախստանը:

ՌՈԶԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Էլչիբեյի կյանքին վտանգ չի սպառնում»

ԲԱՔՈՒ, 6 ԱՊՐԻԼ, ԽԱԲԱՐ ՍԵՐՎԻՍ ՆՈՎՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետությունում շարունակվում է Օրդուբադի շրջանի Քելեկի (Ադրբեջանի նախկին նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի գտնվելու վայրը) եւ Յուստուփյու գյուղերում գտնվող անօրինական զինված կազմավորումների զինաթափումը: Ինչպես հայտնեց Նախիջեւանի ներքին գործերի նախարար Ռամիլ Ուսուբովը, այդ կազմավորումների թվակազմը մոտավորապես 100-150 մարդ է: Նրանց զինանոցում կան ավտոմատներ, գնդացիրներ, նռնականետներ եւ այլ զինատեսակներ: Ընդհանուր առմամբ Նախիջեւանում այսօր քրեածին իրադրությունը կայուն է:

Ուսուբովի խոսքերով, նախկին նախագահի կողմնակիցները զինաթափման ընթացքը շաղկապում են Աբուլֆազ Էլչիբեյի դեմ իբր նախապատրաստվող մահափորձի հետ: «Սակայն նմանօրինակ ողղումները բնավ չեն համապատասխանում իրողությանը, եւ ես, որպես ոստիկանական գերատեսչության ղեկավար, պատրաստ եմ ապահովել նրա անվտանգությունը», նշեց նախարարը:

Ռամիլ Ուսուբովը նաեւ հայտնեց, որ որոնվող չորս անձինք, այդ թվում նաեւ Սահիբ Հուսեյնովը, որը մեղադրվում է որպես Հեյդար Ալիեւի վրա կատարված մահափորձի մեղսակից, ներկայումս թաքնվում են Քելեկի գյուղում:

Կողոպտեցին Սերգեյ Գրիգորյանցին

Մոսկվայում կողոպտել են հայտնի իրավապաշտպան Սերգեյ Գրիգորյանցին: Անհայտ անձինք թափանցել են նրա բնակարանը, որը միաժամանակ «Գլասնոստ» հիմնադրամի գրասենյակն է: Գողացել են համակարգիչը այն սկավառակներով, որոնցում ծավալուն նյութ էր պարունակվում նախկին Պետանվտանգության կոմիտեի գործունեության մասին: Այն նախատեսված էր արտերկրին կայանալիք իրավապաշտպանների խորհրդաժողովի համար: Հետաքրքրական է, որ այլ արժեքավոր իրերի գողերը ձեռք չեն տվել:

Գնահատելով տեղի ունեցածը, Սերգեյ Գրիգորյանը հակիրճ ասաց. «Սա քաղաքական արարք է, եւ դրանում շահագրգռվածներին մտնում է Պետանվտանգության կոմիտեին մերկացնող գաղտնազերծված տեղեկատվությունը»:

ԳՐԱՖԻԿԱ

Առաջին անգամ Հայաստանում

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱՑՎԱԾ ԽԱՆՈՒԹ

A STYLE 58.18.41

- Գրենական պիտույքներ
- Ֆախսային ծառայություն եւ պատճենահանում
- Պատճենահանող տեխնիկայի սպասարկում

Հասցեն՝ Երեւան, Սիամանթո 7 (Նախկին Կասյան): Հեռ. 273333

GRAPHICA

Բանկ «ՍՓՅՈՒՌՔ»

Ընդունում է ավանդներ հետեւյալ տոկոսներով

3 ամիս	80 % դրամով
6 ամիս	240 % դրամով
9 ամիս	520 % դրամով
12 ամիս	1100 % դրամով

"ՍՓՅՈՒՌՔ" բանկը Ձեր հաջողության գրավականն է

"Անի" հյուրանոց, 417 սենյակ
Հեռախոս՝ 594-417

522-248 ԱՐՄԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Հրատապ

Իր կամավոր հրաժարականից հետո Հայաստանի կոմկուսի կենտկոմի նախկին առաջին քարտուղար Սուրեն Հարությունյանը խուսափում էր հարցազրույց տալուց հանրապետական մամուլի համար: Նա չէր ուզում որեւէ չափով ստվեր գցել հանրապետության ղեկավարության վրա եւ որեւէ առանձնահատուկ դեր խաղալ Հայաստանի քաղաքական կյանքում: Բայց վերջին ժամանակներս նրա մասին Հայաստանում սկսել են զանազան լուրեր տարածել, որոնք երբեմն հասնում են անհեթեթության: Ակամա իր իսկ Սուրեն Հարությունյանի համար անսպասելիորեն, նրան դարձրին ռուս-ամերիկյան բիզնեսի ակտիվ ներկայացուցիչ (ասենք, որ նա մեկնում է աշխատանքի գնում Ռուսաստանի արտգործնախարարություն): Հետո նրա անունը կապեցին ՀՀՇ-ական խմբավորումներից մեկի ներկայացուցչի հետ: Այնուհետեւ նրան մեղադրեցին Հայաստանի կոմկուսի նկատմամբ անտարբերության մեջ եւ այլն: Երբ ես զանգահարեցի Սուրեն Հարությունյանին հարցազրույցի խնդրանքով, նա ասաց, որ իր արժանապատվությունից ցածր է համարում պատասխանել այդ զրպարտություններին: «Ես բավական երկար եմ զբաղվել քաղաքականությամբ, ասաց նա, որպեսզի արձագանքեմ դրանց»: Բայց պատրաստ է զրուցել ու խոսել Հայաստանի, իր ժողովրդի բախտի, նրա պատմության վերջին տարիների շուրջ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Սուրեն Հարությունյան. Վերջին տարիների դասերը դաժան են, բայց ուսանելի մեր ժողովրդի համար

- Պարոն Հարությունյան, դուք իշխանության գլուխ եկաք Հայաստանի, (ասենք ոչ միայն նրա) համար դրամատիկ ժամանակ: Կոմունիզմը տանջալիորեն հեռանում էր կյանքից, հանրապետությունը փոթորկվում էր աննախադեպ իրադարձություններից, ժողովուրդն արբած էր պոպուլիստական խոստումներից: Տվյալ պայմաններում ով էլ լիներ ձեր տեղը, պիտի հեռանար քաղաքական ասպարեզից: Թեեւ մեծ քաղաքականությունը սենտիմենտալություն չի սիրում, բայց ես կուզեի մեր զրույցն սկսել զգացմունքային հարցից: Ասացեք, խնդրեմ, ձեր խիղճը մաքու՞ր է մեր ժողովրդի հանդեպ, դառնություն չկա՞ այն բանից, որ ինչ-որ տեղ չհասկացվեցիք նրա կողմից:

- Ինձ զարմացնում է ձեր հարցադրումը: Եկեք վերհիշենք այն ժամանակահատվածը, երբ ես դարձա հանրապետության ղեկավար: Լեռնային Ղարաբաղի իրադարձությունների ֆոնի վրա հսկայական անբավականություն տարածվեց ամեն ինչից. իրար էին հաջորդում միտինգները, ցույցերը, գործադուլները, հացադուլները, ընդդիմությունը ցինիկ պայքար էր մղում իշխանության համար, Հայաստանում երեւացին առաջին փախստականները, հետո մեր գլխին փուլ եկավ՝ երկրաշարժն իր անասելի աղետներով ու բազում խնդիրներով: Ավելի ու ավելի էին սրվում հարաբերությունները Ադրբեջանի հետ: Ո՞րը թվարկես...: Եվ չմոռանանք, որ այդ բոլոր իրադարձություններն աննախադեպ էին նախկին ԽՍՀՄ-ում: Ոչ ստանդարտ իրադրությունները պահանջում էին ոչ ստանդարտ մոտեցումներ եւ լուծումներ: Ահա պատկերացրեք Հայաստանի այն ժամանակվա ղեկավարությանը կենտրոնի եւ ընդդիմության անողոք աքցանների մեջ, հակահայկական բիրտ արշավանքի պայմաններում: Հասարակությունը լուրջ ճգնաժամ էր ապրում, իսկ ցավոք տղաները հեքիաթային վայելքներ էին խոստանում ժողովրդին: Նման բեկումնային պահերին առաջանում են հարյուրավոր հարցեր, որոնց լուծման համար չնչին ժամանակ է հատկացված: Եվ այն ժամանակվա դրվածքով ամեն ինչի համար դու ես պատասխան տալիս՝ որպես առաջին քարտուղար: Ես գտնում եմ, որ ոչ ես, ոչ էլ Հայաստանի այն ժամանակվա ղեկավարությունը սեւերես չեղանք հայության առջեւ եւ արժանավայել ներկայացրինք մեր ժողովրդին: Մենք ոչ մի հարցում չխաբեցինք նրան, չդավաճանեցինք նրա շահերին: Այն, ինչ ես արել եմ, արել եմ գիտակցված կերպով, համոզված լինելով իմ իրավացիության մեջ: Այնպես որ ձեր, չէի ասի սենտիմենտալ, հարցին կարող եմ բաց ճակատով պատասխանել՝ այո՛, իմ խիղճը միանգամայն մաքուր է հայ ժողովրդի առջեւ:

Ինչ վերաբերում է դառնությանը... Կարծում եմ, այնուամենայնիվ մարդկանց մեծ մասը հասկանում էր ինձ: Հայրենակիցներիս հետ ունեցած բազմաթիվ անմիջական հանդիպումների ժամանակ ես երբեք չեմ զգացել անհարգալից վերաբերմունք իմ նկատմամբ:

- Հիմա Հայաստանում կարելի է լսել նաեւ այսպիսի «կշտամբանք», իբր, եթե Հարությունյանն ավելի վճռականորեն գործեր, ապա ընդդիմությունը չէր գա իշխանության գլուխ եւ պետության կառավարման մեջ դրսեւորած իր ապաշնորհությամբ այդքան չարիք չէր բերի ժողովրդին, ծաղկուն հանրապետությունը վերածելով ավերակի:

- Վրաստանում եւ Ադրբեջանում գործեցին «ավելի վճռականորեն», եւ ինչ: Այն փաստը, որ այն օրերի պայթյունավտանգ իրադրությունում արյուն չհեղվեց եւ բանը չհասավ քաղաքացիական պատերազմի, բացառապես Հայաստանի այն ժամանակվա ղեկավարության ծառայությունն էր, եւ ոչ թե ընդդիմության, ինչպես հաճախ փորձում են ներկայացնել: Վերջինս հենց գործում էր «ինչքան վատ, այնքան լավ» սկզբունքով, գրգռելով իշխանություններին: Հիշենք շենքերի շրջափակումները Գերագույն խորհրդի նստաշրջանների ժամանակ, բռնության գործողությունները որոշ պատգամավորների նկատմամբ եւ այլն: Բոլորը չես թվարկի: Ուժային մեթոդների կիրառման համար առիթներ՝ ինչքան ուզեք:

Սակայն մենք գիտակցաբար նման քայլի չէինք դիմում, որպեսզի հանրապետությունում չստեղծենք կոնֆլիկտային իրադրություն ողբերգական հետեւանքներով: Թեեւ, չթաքցնեմ, ինձ վրա որոշակի ճնշում էին գործադրում եւ Մոսկվայից, եւ Երեւանում, դրդում ձեր հիշատակած «վճռական» գործողությունների: Պատկերացնում եմ ինչ շանթ ու կայծակ կթափեին իմ հասցեին այն ժամանակ եւ հիմա, եթե ես ուժ գործադրեի:

- Ազգի դավաճանը երեւի թույլ կհնչեր: Պրն. Հարությունյան, երբ դուք դարձաք հանրապետության ղեկավար, 1988 թ. մայիսի 21-ն էր, ի՞նչն էր ձեզ համար ամենակարեւորը եւ ամենադժվարը:

- Մեզանից պահանջվում էին այն տիպի գործողություններ, որոնք փոխեին բարոյաքաղաքական իրադրությունը, վստահություն ստեղծեին իշխանությունների նկատմամբ: Մարդիկ պիտի զգային, որ ղեկավարությունն էլ է ժողովրդի հետ՝ համակված նույն զգացումներով ու ձգտումներով: Անհրաժեշտ էին համարձակ, նորովի քաղաքական քայլեր, եւ դրանք արվեցին: Սակայն հաջորդած երկրաշարժը խառնեց բոլոր խաղաքարտերը: Ուշադրությունը կենտրոնացվեց վերականգնման աշխատանքների վրա, ներգրավելով միութենական ժողովրդատնտեսական համալիրի ողջ հնարավորությունները: Բայց ռեգիոնում լարվածությունն ավելի ուժեղացավ, եւ հաճախակի դարձան շրջափակումները՝ իրենց հետեւանքներով: Այնպես որ դժվարությունները հաջորդում էին միմյանց: Հարկ էր լինում օրական աշխատել 18-20 ժամ, գրեթե առանց հանգստի, ուժերի գերագույն լարումով:

- Վերջերս հայոց թերթերից մեկում կարդացի, որ Մոսկվայի հայերի հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ հայտարարել եք, թե Հայաստանի կոմկուսի կենտկոմն իր կոնցեպցիան չի ունեցել Լեռնային Ղարաբաղի վերաբերյալ: Դա ինձ զարմացրեց:

- Նման անհեթեթություն ես չեմ հայտարարել եւ չէի կարող հայտարարել: Իմ ասածը գիտակցաբար կամ թյուրիմացաբար խեղաթյուրել են: Նշված հանդիպման ժամանակ բառացիորեն ասվեց հետեւյալը: 1988 թ. փետրվարին, երբ Ղարաբաղում եւ Հայաստանում ծավալվել էր վերամիավորման զանգվածային շարժումը, հանրապետության նախկին ղեկավարությունն իրոք հստակ դիրքորոշում չուներ այդ արտակարգ բարդ հարցում: Պաշտոնական մակարդակով հրապարակայնորեն ոչինչ չէր ասվում: Պաշտոնական Երեւանը երեք ամիս լռում էր նույնիսկ Հայաստանի կազմի մեջ մտցնելու խնդրանքով ԼՂԻՄ-ի դիմումից հետո, ինչն էլ համապատասխան քաղաքական ուժերը հմտորեն օգտագործում էին հանրապետության ղեկավարությանը հեղինակազրկելու համար: Ես այս ամենն ասում եմ ինքնաքննադատության կարգով, քանի որ ինքս մտնում էի այն ժամանակվա գերագույն ղեկավար մարմնի՝ կենտկոմի բյուրոյի կազմի մեջ՝ որպես Նախարարների խորհրդի նախագահի առաջին տեղակալ: Հիշեցնեմ, որ ղեկավարության առաջին պաշտոնական դիրքորոշումը իմ կողմից հրապարակվեց հանրապետության Գերագույն խորհրդի 1988 թ. հունիսի նստաշրջանում, որտեղ էլ միաձայն որոշում ընդունվեց համաձայնություն տալ ԼՂԻՄ-ի խնդրանքին: Հետագայում մեր դիրքորոշումը խորությամբ մշակվում էր եւ արտահայտվում հրապարակայնորեն: Հենց մեր կոնցեպցիայի շրջանակներում մեր նախաձեռնությամբ քննարկվեց ԼՂԻՄ-ի տարածքում հատուկ կառավարման կոմիտե ստեղծելու հարցը: Ըստ էության դա ոչ այլ ինչ էր, եթե ոչ միջազգային պրակտիկայում կիրառվող պրեզիդենտական կառավարում: Սա լուրջ քայլ էր ԼՂԻՄ-ը Ադրբեջանի ենթակայությունից հանելու ուղղությամբ: Դրան նախորդեց ԽՍՀՄ սահմանադրության մեջ հատուկ ուղղում մտցնելու մեր առաջարկությունը, որը թույլ տվեց իրագործել կառավարման այդ նոր ձեւը: Բայց չէ որ այն ժամանակ դժվար էր նույնիսկ մտածել նման նորույթի մասին: Իսկ մենք հասանք դրան:

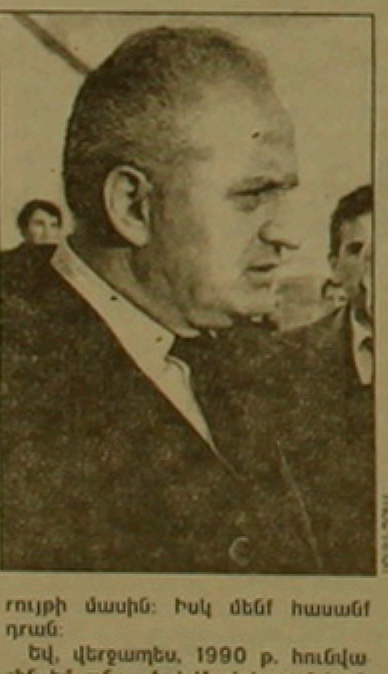

Եվ, վերջապես, 1990 թ. հունվարին իմ պնդումով Մոսկվայում հանդիպում կայացավ Մ. Գորբաչովի, Ն. Ռիժկովի եւ Ն. Սլյունկովի հետ, որին մեր կողմից մասնակցեցին Հ. Ոսկանյանը, Օ. Լոբովը եւ Գ. Գալոյանը: Հանդիպման ժամանակ մենք պահանջեցինք ձեռնարկել Բաքվի հայության նկատմամբ բռնությունները կանխելու եւ նրա անվտանգությունն ապահովելու միջոցներ: Ես հերթական անգամ ներկայացրի Ղարաբաղի խնդրի առթիվ Հայաստանի ղեկավարության դիրքորոշումը եւ այն գրավոր ձեւով հանձնեցի Գորբաչովին: Ծանոթանալով փաստաթղթին, Գորբաչովը խիստ բացասաբար արձագանքեց դրան, թույլ տալով իրեն նաեւ որոշ արտահայտություններ իմ հասցեին: Նա խոստացավ այդ փաստաթուղթը քննարկել քաղբյուրոյի նիստում: Բայց այդպես էլ ոչ մի պատասխան չստացանք:

- Պրն. Հարությունյան, ձեր անսպասելի հրաժարականն այն ժամանակ շատերին զարմացրեց: Վերջին հաշվով ոչ ոք, ինչքան ինձ հայտնի է, ձեզ չի ստիպել դիմելու այդ քայլին: Եթե չեմ սխալվում, դուք առաջինն էիք նախկին խորհրդային հանրապետությունների ղեկավարների մեջ, որ դրսեւորեցիք կամավոր հրաժարականի քաղաքական կուլտուրա:

- Ինձ համար դա դյուրին որոշում չէր: Պատճառները մի քանիսն էին, բայց գլխավորը Ղարաբաղի չլուծված խնդիրն էր: 1989 թ. նոյեմբերի 28-ին ԽՍՀՄ Գերագույն խորհուրդն ընդունեց որոշում, որը լրիվ շուռ տվեց իրադարձությունների ընթացքը: Վերացվեց Վոլսկու կոմիտեն, եւ Ղարաբաղը, նրա բնակչության կամքին հակառակ, կրկին նետվեց Ադրբեջանի «գիրկը»: Իմ բազմաթիվ հրապարակային հավաստիացումներից հետո, որ մենք կենտրոնի հետ փնտրում ենք խնդրի լուծման ուղիներ, միութենական խորհրդարանի որոշումը ես ընդունեցի որպես սեփական պարտություն: Ես Գորբաչովին ասացի. «Իմ ժողովրդի նկատմամբ բարոյազուրկ քաղաքականություն չեմ վարի»: Չեմ թաքցնում, վերոհիշյալ նստաշրջանից հետո եղավ մի պահ, երբ մտածում էի վերադառնալ Երեւան եւ հայտարարել ԽՄԿԿ-ի կազմից հանրապետության դուրս գալու մասին: Բայց քաղաքական իրատեսությունը հուշում էր, որ դա կատարյալ արկածախնդրություն կլինի:

Քաղաքականությունն իր օրենքներն ունի: Գալիս է մի պահ, երբ քեզ թվում է, որ տվել ես ամեն ինչ եւ ժամանակն է հեռանալ ասպարեզից:

Ինձ համար նվազ կարեւոր գործոն չէր նաեւ իմ անձնական լարված հարաբերությունները Կրեմլի ղեկավարների հետ, ինչը չէր կարող բացասաբար չազդել հանրապետության վրա: Չափից դուրս շատ գլխացավանք պատճառեցինք հայերս խորհրդային ղեկավարությանը: Ինձ մեղադրում էին նացիոնալիզմի մեջ, այն բանում, որ Ղարաբաղի հարցում իմ անզիջում դիրքորոշումը ուժեղացնում է լարվածությունը ռեգիոնում, որ Հայաստանը լրացուցիչ դժվարություններ է ստեղծում վերակառուցման համար եւ այլն: Միեւնույն ժամանակ գնալով մեծանում էր տեղական ընդդիմության ապակայունացնող դերը, որը ձգտում էր ամեն կերպ հագեցնել իր քաղաքական ախորժակը: Ես ինձ յուրօրինակ «եռանկյունու» մեջ էի զգում՝ կենտրոն-ընդդիմություն-խառնված, զանգվածների վրա ազդեցությունը կորցնող իշխանական նոմենկլատուրա:

- Ինչպիսի՞ն էին ձեր եւ այն ժամանակվա ընդդիմության փոխհարաբերությունները: Գուցե նրանք մոլորության մեջ էին, կամ խաբված:

- Դուք թերագնահատում եք նրանց: Բանն էլ հենց այն է, որ նրանք լավ, նույնիսկ շատ լավ գիտեին, թե ինչ են անում: Ես մի քանի անգամ փորձեցի նրանց ներգրավել կոնստրուկտիվ համագործակցության մեջ, բայց ապարդյուն: Մինչդեռ ծայրահեղ անհրաժեշտություն կար ծանր պայմաններում գոնե թիկունքն ապահովել եւ գործել ընդհանուր ուժերով՝ համազգային դիրքերից:

- Հավանաբար նրանք վախենում էին, որ եթե հարեն ձեզ, կարող են կորցնել «բոցավառ հայրենասերի» իրենց դեմքը:

- Կարող է եւ այդպես: Թեեւ ես չէի պատրաստվում նրանց խեղդել մեր գրկում: Մեր հանդիպումներից մեկի ժամանակ «Ղարաբաղ» կոմիտեի լիդերներից մեկը հայտարարեց, որ ընդդիմադիր ուժերի առկայությունը ավելի է համապատասխանում ազգային շահերին: Ես մեկ անգամ չեմ իմ ելույթներում տվել նրանց գնահատականները եւ հիմա էլ չեմ հրաժարվում դրանցից: Նրանց գործողություններում շատ էր քաղաքական արկածախնդրությունը: Հստակորեն երեւում էր նրանց գլխավոր գիծը՝ հեղինակազրկել հանրապետության ղեկավարությանը, առավելագույնս ապակայունացնել իրադրությունը եւ հարթել իշխանություն տանող ուղին:

- Ցանկացա՞ծ գնով:

- Այդպես է ստացվում: Գործում էին կազմակերպված, առճակատման ոգով: Ճարպկորեն էին օգտագործում «փողոցի» գործոնը: Իշխանությունը նվաճելուց հետո միայն նրանք փոքր ինչ սթափվեցին, տեսնելով, որ երկիր կառավարելն այն չէ, ինչ որ ամբոխին պոպուլիստական կեղծիքներով կերակրելը, երբ խոստանում էին երկիր Նաիրին վերածել նոր Շվեյցարիայի:

- Հայաստանը շատ բան կորցրեց նրանց անփորձությունից ու անպատրաստությունից: Այն, ինչ արեցին Գամսախուրդիան ու Էլչիբեյը մի տարում, մեզանում շարունակվում է արդեն մի քանի տարի: Պարադոքս չէ՞, որ Հայաստանի նախագահի գործունեության ամենաթույլ տեղը համարում են կադրային ոլորտը: Գլխավորը ոչ թե պրոֆեսիոնալիզմն է, այլ նվիրվածությունը:

- Մեծ քաղաքականության մեջ թույլ է տրվում ստեղծել համախոհների թիմ, բայց մի պայմանով՝ նրա անդամները իրենց պրոֆեսիոնալ մակարդակով պիտի համապատասխանեն պաշտոնին: Իսկ այստեղ խիստ կարեւոր տեղ է գրավում դիլետանտությունը: Մինչդեռ քաղաքականությունն էլ է մասնագիտություն, ընդ որում բնավ էլ ոչ դյուրին: Կառավարման առումով, ի դեպ, նախկին կադրերը լավ դպրոց էին անցնում:

- Ռուսաստանի հեռուստատեսությամբ ունեցած իր ելույթներից մեկում Արմեն Ջիգարխանյանը Հայաստանի ներկա դժբախտությունների մեջ ուղղակիորեն մեղադրեց հայ մտավորականությանը: Ես հիշում եմ, թե մեծ քաղաքականությունից ու էկոնոմիկայից անտեղյակ գավառամիտ հայ գրողն ինչպես էր միտինգում ամբոխին համոզում, որ հենց միայն մոլիբդենով կարելի է կերակրել Հայաստանը: Ով ասես չէր զբաղվում քաղաքականությամբ: Դուք ի՞նչ կասեք, պրն. Հարությունյան:

- Մտավորականությանը երբեմն բնորոշ է կոնյունկտուրան: Այն օրերին հայ մտավորականության մի մասը, ակտիվորեն հրապուրվելով միտինգային պաթոսով, խիստ բացասական դեր խաղաց ամբոխին տխմարացնելու եւ հասարակությանն ապակողմնորոշելու գործում: Բայց թող տարօրինակ չթվա, նրանք չէին ինձ զարմացնում: Ինձ զարմացնում էր մեր մտավորականության այն ողջախոհ մասի դիրքորոշումը, որը հասկանում էր (համենայն դեպս մեր հանդիպումների ժամանակ նրանք ասում էին այդ մասին) «ինտելեկտուալների» գործողությունների ողջ կործանարարությունը ազգի համար, բայց լռում էին: Ահա այդպես միասնաբար մենք երկիրը հասցրինք ողբերգության, սեփական ձեռքով, քանդելով մեր տունը:

- Պրն. Հարությունյան, իսկ հիմա խոսենք մի շատ նրբին հարցի՝ Հայաստանի անկախության մասին: Դուք հանրապետության ղեկավարն էիք, երբ նա գտնվում էր «Ռուսաստանի լծի տակ», որը «թալանում էր» մեր ազգային հարստությունները», «ոտնահարում էր» մեր ազգային զգացմունքները եւ այլն: Մենք ձեռք բերեցինք այդ անկախությունը, իսկ հիմա փախչում ենք նրանից ինչպես ժանտախտից: Եւ ու՞ր: Գերազանցապես անիծյալ «կայսրապետական Ռուսաստան»: Ինձ միշտ թվացել է, որ ելնելով մեր աշխարհագրական դիրքից եւ սահմանափակ ռեսուրսներից (հատկապես էներգետիկ) Հայաստանը վերջինը պիտի դուրս գար ԽՍՀՄ կազմից: Հարկադրաբար: Ասացեք, խնդրեմ, դուք ինչպե՞ս եք պատկերացնում Հայաստանի անկախությունը:

- Ես ողջունում եմ մեր հայրենիքի անկախությունը: Ամեն մի ժողովրդի անկախություն արժանի է հարգանքի: Բայց մյուս կողմից, երբ նայում եմ այսօրվա բզկտված Հայաստանին,

digitised by A.R.A.R.@

սկսում եմ մտածել՝ մի՞թե սրա համար էր պայքար մղվում, մի՞թե սա էր ամեն մի հայի երազանքը, արդյո՞ք ամեն ինչ ճիշտ արվեց: Չեմ թաքցնում, ես ինքս երկար եմ խորհել այս հարցերի շուրջը եւ միշտ ինձ բռնել այն մտքի մեջ, որ զգույշ եմ մոտենում անկախություն հասկացությանը Հայաստանի համար: Պաշտոնի բերումով ես լավ գիտեի հանրապետությունը, նրա կարողությունները, հնարավորությունները եւ հաճախ էի ինքս ինձ հարց տալիս՝ արդյոք մենք կարո՞ղ ենք ինքնուրույն գոյատեւել: Հեռուն պետք չէ գնալ: Հումքային ռեսուրսներով մենք մեզ ապահովում էինք սոսկ 18 տոկոսով, լրիվ ներմուծում էինք վառելիքը, սեւ մետաղը, գլանվածքը, թեթեւ արդյունաբերության հումքի 80 տոկոսը: Սեփական արտադրությունն ապահովում էր հացահատիկի 25 տոկոսը, կաթի 39 տոկոսը, մսի 60 տոկոսը: Ցուցակը կարելի է անվերջ շարունակել:

– Ներողություն, իսկ անկախության ջատագովները չգիտեի՞ն այդ մասին: Իսկ եթե գիտեին, ինչի՞ վրա էին հույս դնում:

– Հարցրեք իրենց: Եւ երբ ասածիս ավելացնենք մեր շրջապատի անվստահելիությունը եւ ծովային ելքի բացակայությունը, ապա կտեսնենք խիստ անմխիթար մի պատկեր: Հիանալի է, երբ ձեռք բերելով անկախություն, ձեռք ես բերում նաեւ խաղաղություն ու բարեկեցություն: Անկախությունը գերադասելի է նույնիսկ այն ժամանակ, երբ դրանից վիճակը գոնե չի վատանում: Բայց երբ կյանքը դառնում է համակ դժոխք, երբ տասնյակ հազարավոր մարդիկ հարկադրված լքում են ավետյաց երկիրը...

Ինքնըստինքյան հարց է առաջանում՝ ինչպե՞ս պատահեց, որ Հայաստանը, ոչ վաղ անցյալի բարեկեցիկ հանրապետությունը, հայտնվեց աղետների խորխորատում: Արդյոք մենք գործ չունե՞նք հանցավոր ինքնաբավության հետ, երբ չափից դուրս գերագնահատվում են սեփական ուժերը: Վերջին տարիների դասերը, ինչքան էլ դրանք դաժան լինեն, ուսանելի են մեր ժողովրդի համար: Իրավացի է Հրանտ Մաթեւոսյանը, որ գրում է. «Մենք այսօր հեշին թվով հաշիվ ենք մաքրում կայսրության հետ, բայց չէ որ նա բոլորիս կերակրող էր, հագցնում, մենք ժպտում էինք, ծիծաղում, մենք գոհ էինք կյանքից, մենք կյանքի տերն էինք»:

– Օրերս Մոսկվայում կայացած իր հոբելյանական երեկոյի ժամանակ Սիլվա Կապուտիկյանը դառնությամբ ասաց, որ, պարզվում է, ժողովուրդն էլ կարող է սխալվել:

– Բանն էլ հենց այն է, որ անկախություն ստանալն ու այն պահպանելը խիստ տարբեր երեւույթներ են: Ինչպե՞ս կարելի է ժողովրդին ոտքի հանել ու պայքարել գաղափարի համար, երբ չգիտես, թե դա ինչպես կարելի է իրագործել, երբ չունես ազգային զարգացման քիչ թե շատ իրատեսական ծրագիր: Նորից եմ ասում, ինձ էլ է գրավել ինքնուրույն ազգային պետականության գաղափարը, բայց ես լավ գիտեի, որ քաղաքական անկախությունն առանց տնտեսական անկախության դատարկ հնչյուն է:

– Յոթանասուն տարի ասում էինք, թե Հայաստանը չի կարող գոյություն ունենալ առանց Ռուսաստանի: Հետո մի քանի ամսվա ընթացքում անսպասելիորեն «պարզեցինք», որ առանց ռուսների մենք ավելի լավ կապրենք. չէ որ «մենք ունենք կոնյակ, ջերմուկ, ինքներս էլ հանճարեղ ժողովուրդ ենք»: Ռուսաստանի հասցեին նույնիսկ հոխորտանքներ էին հնչում: Դուք, պրն. Հարությունյան, ղեկավար պաշտոններ եք գրավել Մոսկվայում եւ Երեւանում, լավ գիտեք երկու երկրների փոխհարաբերությունների խոհանոցը: Ի՞նչ տեղ է գրավում Ռուսաստանը մեր ժողովրդի ճակատագրում:

– «Ազատագրվելով» Ռուսաստանից, մենք սկսել ենք նրան դիմել, անկեղծ լինենք, պարզած ձեռքով: Նախկինում մենք ավելի շատ պահանջում էինք: Մինչ Խորհրդային Հայաստանի կուշտ ու ինքնագոհ հայը կարող էր մտածել վտարանդվելու մասին: Տեղի է ունենում ազգի դեգրադացիա, փոխվում է նրա նկարագիրը, մենք կորցնում ենք ազգային արժանապատվությունը, դառնում ենք անկոչ հյուր եւ դրանով իսկ նյարդայնացնում տանտերերին:

Ես կողմնակից եմ, որ Հայաստանը լավ հարաբերություններ ունենա նախեւառաջ հարեւանների, այդ թվում նաեւ Թուրքիայի հետ, սերտ կապեր ունենա Եվրոպայի, Ամերիկայի հետ: Բայց ամեն՛ մի փոքր ազգ աշխարհաքաղաքականության մեջ պետք է ունենա իր գերակայությունները: Դուր է գալիս մեզ, թե ոչ, բայց մենք դատապարտված ենք լինելու Ռուսաստանի հետ, եւ կարծում եմ, վերջին տարիների իրադարձություններից հետո կրկին գիտակցեցինք նրա դերը Հայաստանի անկախության պահպանման գործում: Ինձ համար սա սովորական միտք է եւ լրացուցիչ ապացուցման կարիք չի զգում: Այդ առնչությամբ կուզենայի ասել հետեւյալը: Իմ մեջ միշտ սարսափ է առաջացնում այն բանի նույնիսկ վերացական պատկերացումը, որ Ռուսաստանին կարող է վիճակվել ԽՍՀՄ-ի ճակատագիրը՝ երկրի քայքայումը: Ո՞ւմ հետ կմնանք մենք երես առ երես: Թող ամեն մի հայ մտածի այդ մասին:

– Գուցե ձեզ համար հիվանդագին մի հարց: Գալով իշխանության գլուխ, ՀՀՇ-ն իր նվաճումների շարքում նշեց նաեւ Հայաստանի ԱԷԿ-ի փակումը: Հիմա նույն մարդիկ հայտարարում են, թե կայանը փակել են կոմունիստները՝ Սուրեն Հարությունյանը, նրանից էլ հաշիվ պահանջեք: Ի՞նչ կպատասխանեիք:

– Եկեք կրկին վերադառնանք այն օրերը եւ խորհենք այն ժամանակվա դիրքերից: Հասարակական կարծիքը մինչ այդ էլ խիստ դեմ էր տրամադրված ատոմակայանի նկատմամբ: Դրան գումարվեցին Չեռնոբիլն ու երկրաշարժը: Մեզ վրա գործադրվող ճնշումը հսկայական էր, այդ թվում նաեւ հենց ընդդիմության կողմից: Էլեկտրաէներգիայի արտադրությունն այն ժամանակ բաշխված էր հետեւյալ կերպ. 30 տոկոսն արտադրում էր ԱԷԿ-ը, 60 տոկոսը ջերմաէլեկտրակայանները, 10 տոկոսը հիդրոէլեկտրակայանները: Տվյալ իրադրությունում ամենագլխավորն այն էր, որ փակելով ԱԷԿ-ը, մենք մեր թիկունքին ունեինք այնպիսի մի հզոր հենարան, ինչպիսին էր Խորհրդային Միությունը: Միութենական կառավարության հետ մշակվել էր էլեկտրաէներգիայի արտադրության պակասը լրացնելու ծրագիր՝ Հրազդանի ջերմաէլեկտրակայանի կարողությունները արագ մեծացնելու, ԱԷԿ-ը վերափոխելու, ջերմաէլեկտրակայաններն ու հիդրոէլեկտրակայանները արդիականացնելու միջոցով: Այս ամենը հիմա «մոռանում են»: Մենք երկու ձմեռ նորմալ անցկացրինք առանց ատոմակայանի, էկոնոմիկան ու բնակչությանն ապահովեցինք պահանջվող քանակությամբ էներգիայով: Իրադրությունը կտրուկ փոխվեց տերության քայքայման եւ շրջափակումների հետեւանքով:

– Հայաստանի ԱԷԿ-ը փակելը հանցագործություն չէր: Հանցագործություն էր այն ժամանակին չվերաբացելը, երբ շատ պարզ էր, որ Հայաստանն այլընտրանք չունի: Առհասարակ, զրուցելով ձեզ հետ, ես կանխատեսում եմ ընդդիմախոսների մի առարկություն՝ ահա, նստել են Մոսկվայում տաք բնակարանում եւ դատողություններ են անում:

– Այդ դեպքում կրկին նույն հարցն է առաջանում՝ իսկ ո՞վ է մեղավոր, որ Մոսկվայում կա տաքություն, լույս, իսկ Երեւանում չկա: Ի դեպ, Կասաբլանկայում անցած դիվանագիտական ծառայությունից հետո ես վերադարձա Երեւան, ապրեցի այնտեղ երեք ամիս, մեծ ցանկություն ունեի օգտակար լինել իմ ժողովրդին, իմ ծառայություններն առաջարկեցի: Բայց առ այսօր Հայաստանից ոչ մի պատասխան չեմ ստացել:

– Իսկ ձեզ չի թվում, որ Հայաստանում կան ուժեր, որոնք փորձում են ձեզ վարկաբեկել, նպատակ ունենալով մեկուսացնել ձեզ հանրապետության քաղաքական կյանքից:

– Հանգիստ եմ այն ամենի նկատմամբ, ինչ ձեռնարկվում է իմ անվան շուրջը: Զարմանալի կլիներ, եթե իմ անձնավորությունը միանշանակ ընկալվեր թեկուզեւ այն պարզ պատճառով, որ ինձ վիճակվեց հանրապետությունը ղեկավարել գերդրամատիկ ժամանակահատվածում: Բայց այլ բան է, երբ անլուրջ խոսակցություն է վարվում: Անընդունակ լինելով վեր բարձրանալու իրենց չիրագործված հավակնություններից, իմ ընդդիմախոսները իջնում են մինչեւ էժան չարախոսության մակարդակը: Կյանքը ցույց է տալիս, որ «ամենապահանջկոտ» քննադատները նրանք են, ովքեր չիմանալով ինչ եւ ինչպես անել, ուրիշներից պահանջում են անկարելին:

– Ի՞նչ կասեիք Հայաստանի կոմկուսի մասին: Եւ, առհասարակ, ինչ վերաբերմունք ունեք ձեր անցյալի նկատմամբ, խաչ չե՞ք քաշում նրա վրա:

– Հայաստանի կոմկուսը արդեն 1988 թ. գտնվում էր խոր ճգնաժամի մեջ, թուլացած էր եւ կազմակերպական, եւ քաղաքական առումով: Բայց դա զուտ հայկական երեւույթ չէր, հիվանդ էր ամբողջ ՍՄԿԿ-ն: Դրանով է զգալիորեն բացատրվում իրադարձությունների ընթացքը ինչպես հանրապետությունում, այնպես էլ ամբողջությամբ վերցրած Խորհրդային Միությունում:

Ներկայումս Հայաստանի կոմկուսը վերստեղծվում է նոր հիմքի վրա: Կարծում եմ, նա բավական կարողություն ունի հանրապետությունը դաժան ճգնաժամի ափերից հանելու գործընթացի վրա ներազդելու համար: Կոմկուսի, ինչպես նաեւ հանրապետությունում գործող մյուս քաղաքական կուսակցությունների գործունեության նկատմամբ իմ վերաբերմունքն առավել քան հարգալից է: Միակ բանը, որից կուզենայի զգուշացնել, այն է, որ կոմկուսին չհամակի ուղղափառության ալիքը: Մանավանդ որ, նա գործում է հայ իրականության բնորոշ յուրահատուկ պայմաններում:

Իմ անցյալի մասին: Անցյալից մենք բոլորս դասեր ենք քաղում: Այն, ինչ եղել է, իմ կյանքն է, եւ ոչ մի պարագայում ես նրանից չեմ հրաժարվում:

– Եւ այնուհետ, պրն. Հարությունյան, ինչ ունենք մենք այսօր: Մենք ունենք Հայրենիք՝ ավերված էկոնոմիկայով, խարխլված, սնանկության ու հուսահատության հասցված ժողովրդով, գործազրկության ահավոր մակարդակով, շարունակվում է պատերազմը, երկիրը զրկվում է ինտելեկտուալ, գործարար մարդկանցից: Ժողովուրդը լրիվ ապաքաղաքականացվել է: Ինչպե՞ս ապրել, ի՞նչ անել:

– Անհույս բան է կանխագուշակումներ անել, նկատի ունենալով Հայաստանի ներկա վիճակը: Չէի ուզենա հանդես գալ մի մարդու դերում, որն իրեն սրտացավ է երեւակայում, մարտին հետեւելով կողքից: Նման մարդկանց ինքս քիչ չեմ տեսել: Ներկա իշխանություններն մեղքեր ու թերություններ շատ ունեն: Միեւնույն ժամանակ ես հասկանում եմ այն օբյեկտիվ դժվարությունները, որոնք ծառացել են ազգի, հանրապետության ղեկավարության առջեւ:

Քննադատողներ՝ ինչքան ուզես, բայց պակասում են կոնստրուկտիվ մոտեցումները: Առայժմ հարցերն ավելի շատ են, քան պատասխանները: Ներկա ընդդիմության թուլությունն էլ հենց այն է, որ նա էլ չի կարող տալ «ո՞րն է ելքը» հարցի պատասխանը: Հիմա Հայոց երկրում փաստորեն տեղի է ունենում գոյատեւման պայքար: Ընդսմին ամեն ոք դա փորձում է անել ինչպես կարող է: Բայց առանձին առանձին մենք չենք փրկվի: Համերաշխ եմ այն մարդկանց հետ, որոնք հավատում են, որ ստեղծված փակուղուց դուրս գալու համազգային ծրագրի մշակումը մեր առաջնահերթ խնդիրն է: Հայաստանը 21-րդ դար է թեւակոխում առանց որեւէ գիտակցված ազգային կոնցեպցիայի: Վշտացնում է քաղաքական մտքի անկարողությունը:

Ներկա իրադրությունում ես ոչ թե հասարակության պառակտման, այլ միավորման ազգային համաձայնության կողմնակից եմ: Հայ կուսակցություններից ոչ մեկը ներկայումս ի վիճակի չէ երկիրը հանելու ճգնաժամից: Անհրաժեշտ է համախմբել բոլոր հայրենասիրական ուժերը, անհրաժեշտ է ազգի փրկության միասնական լայն ճակատ: Հանրապետության վիճակը երբեմն անելանելի է թվում: Սակայն դրան հակառակ ես համոզված եմ, որ երկիրը կվերածնվի, տոն կլինի հայոց օջախում: Միայն թե այդ հավատը, այդ հույսը չմարի յուրաքանչյուր հայի հոգում ու սրտում:

– Ինչպես ասում են, հույսը վերջինն է մահանում: Բայց դուք տեսնո՞ւմ եք հույսի շողը:

– Տեսնում եմ: Ես ելնում եմ այն բանից, որ անելանելի իրավիճակներ չկան: Բայց այդ մասին մենք կխոսենք հաջորդ անգամ:

Հարցազրույցը վարեց
ՌՈՒԲԵՆ ՇԱՀԲԱԶՅԱՆԸ
Մոսկվա

ԱՄՆ-ՈՒՄ ՍՈՎՈՐԵԼ ՑԱՆԿԱՑՈՂՆԵՐԻՆ

«ԱՅՐԵՔՍ» կազմակերպությունը ներկայացնում է «Անկախության պատրաստության գործընթաց» ծրագիրը, ըստ որի նախկին Խորհրդային Միությունից շուրջ 100 մասնագետներ կընտրվեն եւ ԱՄՆ-ի առաջավոր բուհերում 1 կամ 2 տարով կվերապատրաստվեն հետեւյալ մասնագիտություններով՝ գծադարանավարություն (ինֆորմատիկա, տեսական քաղաքականություն, կրթության կազմակերպում, լրագրություն) լրատվական եւ հաղորդակցության միջոցներ:

ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐԸ

Բարձրագույն կրթության վկայական, անգլերեն լեզվի տիրապետում, տարիքը մինչեւ 40 տարեկան: (Հինգերորդ կուրսի ուսանողները եւս կարող են մասնակցել):

ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՀԱՆՁՆՄԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԿԵՏԸ ԱՊՐԻԼԻ 28-Ն Է:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար խնդրում ենք դիմել «Այրեքս» գրասենյակ: Մեր հասցեն է Հայաստան, Երեւան 375019, Մարշալ Բաղրամյան պող. 40: Հայաստանի Ամերիկյան Համալսարան, 10 սենյակ (գրադարանի կողքը):

– Ա. Վ. Բաղդասարյան

Դատախազություն, հիմնահարցեր, փորձ, անելիքներ

Ձեր գրադարաններում շուտով դուք կարող եք ունենալ այս ժողովածուն, եթե դառնաք դրա բաժանորդը: Ժողովածուն, որը գրախոսվել ու հավանության է արժանացել անվանի իրավագետների կողմից եւ որի հեղինակը երիտասարդ գիտնական է, մասնագետ իրավաբան, բավական ընդարձակ ու հետաքրքիր կերպով, մատչելի լեզվով եւ նուրբ դիտողականությամբ անդրադառնում է պետական իրավական գործունեության մի առանձնակի ինստիտուտի՝ դատախազության կառուցվածքին, դրա նշանակությանը իբրեւ պետության անունից իրականացվող բարձրագույն հսկողություն, իբրեւ օրինականության ապահովման երաշխավոր հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում:

Հինգ հատորներից բաղկացած աշխատությունը, որն ընդգրկուն է ու արդիական թեմատիկ եւ ծավալի առումով, դատախազության ներկա վիճակի վերլուծության եւ առաջիկա անելիքների պարզաբանման մի փորձ է, որը հետաքրքիր ու պիտանի կարող է լինել ոչ միայն մասնագետներին, այլեւ առհասարակ իրավաբաններին ու մյուս քաղաքացիներին:

Ժողովածուն բաղկացած է հետեւյալ գրքերից.

1. Դատախազություն եւ դատախազական հսկողություն:
Հսկողության անհրաժեշտությունը, անելիքները եւ արդյունավետության բարձրացման խնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում:
2. Դատախազը քրեական եւ քաղաքացիական դատավարություններում:
Խնդիրները եւ որակական նոր մոտեցման անհրաժեշտությունը:
3. Դատախազությունն աշխարհի մի շարք երկրներում:
Փորձ: Համեմատություն: Վերլուծություն:
4. Ընդհանուր հսկողության առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում:
Հսկողության խնդիրները, հետաքննություն եւ նախաքննություն կատարող մարմինների եւ ուղղիչ աշխատանքային հաստատությունների նկատմամբ:
5. Դատախազությունը Հայաստանի Հանրապետությունում նոր սահմանադրության ընդունումից հետո: Նրա տեղը եւ դերը պետական մարմինների համակարգում:

Հիշեցնում ենք հրատարակման պատրաստ այս ժողովածուն կարելի է ձեռք բերել միայն բաժանորդագրական եղանակով, նախապես ներկայացված կոլեկտիվ կամ անհատական հայտերով, հինգ հատորների համար, իբրեւ կանխավճար մուծելով 300 դրամ:

Ժողովածուի բաժանորդ դառնալու համար կարող եք դիմել Երեւան-23, Արշակունյաց պող. 2, 4-րդ հարկ: Մանրամասն տեղեկությունների համար զանգահարել 52-15-64, 52-57-44 հեռախոսահամարներով:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ

ՉՎԱՑՈՒՑԱԿ

1994 թվականի ապրիլի 1-ից

Օրերը	Օդանավը	Մեկնում	ժամանում	Չվերթ	Նպատակակետը	Չվերթ	Մեկնում	ժամանում
1-3-5--	ՏՈՒ-134	08.20	11.25	R3 7117	ԱՇԳԱԲԱԴ	R3 7118	12.25	13.45
-2-----	ՏՈՒ-154	00.05	06.00	R3 1241	ԲԵՅՐՈՒԹ	R3 1242	18.00	*01.35
1---5--	ՏՈՒ-154	09.30	16.40	R3 7095	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ	R3 7096	18.30	20.05
------7	ՏՈՒ-134	08.00	10.15	R3 106	ԹԵՀՐԱՆ	R3 106	12.15	13.10
1234567	ՏՈՒ-134	14.45	15.55	R3 7145	ՄԻՆ-ՎՈԴԻ	R3 7146	18.55	20.05
1234567	ՏՈՒ-154	06.50	09.30	R3 910	ՄՈՍԿՎԱ	R3 909	11.00	13.25
1234567	ՏՈՒ-134	11.20	16.10	R3 896	ՄՈՍԿՎԱ	R3 895	17.40	20.20
--3--6-	ՏՈՒ-154	13.00	17.45	R3 900	ՄՈՍԿՎԱ	R3 899	19.20	21.45
1---5--	ԻԼ-86	13.05	18.05	R3 894	ՄՈՍԿՎԱ	R3 894	19.40	22.30
--3----	ՏՈՒ-154	08.20	19.45	R3 7091	ՆՈՎՈՍԻԲԻՐՍԿ	R3 7092	20.55	*01.05
-2-4-6-	ՏՈՒ-134	09.45	11.30	R3 7207	ՌՈՍՏՈՎ	R3 7208	12.30	14.15
---4---	ՏՈՒ-154	12.30	15.00	R3 9037	ՍԱՄԱՐԱ	R3 9036	21.30	24.00
----5--	ՏՈՒ-154	10.00	13.00	R3 9015	Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ	R3 9014	18.00	21.00
1234567	ՏՈՒ-134	09.00	10.15	R3 7167	ՍՈՉԻ	R3 7168	12.05	13.20
---4---	ԻԼ-86	04.50	09.20	R3 9827	ՓԱՐԻԶ	R3 9828	21.00	*04.00

* ժամանումը հաջորդ օրը

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար
դիմեք ՀԱ գրասենյակներ կամ
Ձեր ճամփորդական գործակալին

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

Ազգայինն ու միջազգայինը չպիտի խանգարեն միմյանց

ԿԱՐԻՆԵ ՍԱՄՎԵԼՅԱՆ

Հայ կանանց օրը պաշտոնապես ճանաչվել է Ապրիլի 7-ը, սակայն նախ այդ օրը դեռեւս չի արմատացել մեր ազգային օրերի թվում եւ բնականաբար այդ շրջանակից դուրս գալ չի կարող, եւ հետո, այն նաեւ տղամարդիկ, քանի որ կանանց նկատմամբ վերաբերմունքը դաստիարակության հարց է...

Իսկ ինչ վերաբերում է կանանց ազգային տոներին, ապա մեզ ընծայված Ապրիլի 7-ը հայտնություն չէ: Հին Երեւանում մեծ շուքով նշվել է Մարիամ Աստվածածնի օրը, եւ որպես Մարո, Մարիամ, Մարի, Մայրանուշ անունով կանանց տոն եւ ընդհանրապես սուրբ մայրության, կանանց մեծարանքի օր, քանի որ այս անունը շատ գեղջկասաններում առկա էր եւ նվիրական: Ուստ վազքի մեջ նկատվում է մանրուքներից մինչեւ մեծություն այն ամենը, ինչ չի խնկարկվում Երկնայինի աստվածածնաց ոգուն: Այդ ոգու արտահայտումն էր, որ այս դժվար օրերի մեջ ճառագելով, հայոց տիկնանց ու աղջիկների տոնն օծեց Սուրբ Աստվածածնի մայրանալու ավետումի արբությամբ, շաղկապելով այն մեր առաքելական եկեղեցու, մեր հավերժող հավատի լույսին...

Եւ քանի որ այդ տոնն առնչվում է Տիրամոր անվան հետ, ուրախ եմ, որ Ապրիլի 7-ը հիմնավորվեց մեզա-

Ավանդույթները դժվար են ձեւավորվում, մտնում մեր կյանք, դժվար էլ հեռանում: Կարծում ենք, որ երբ 1910 թ. Կոպենհագենում կայացած կին սոցիալիստների միջազգային կոնֆերանսում մարտի 8-ը հայտարարվեց կանանց միջազգային օր, ոչ բոլոր երկրներն ու ոչ բոլոր ժողովուրդներն այն աներկբայորեն ընդունեցին ու նշեցին հաջորդ տարվանից իսկ: Տասնամյակներ անց միայն այն սկսեց ավանդույթ դառնալ հատկապես սոցիալիստական երկրներում, եւ միայն 1965 թ. ԽՍՀՄ Գերագույն խորհուրդը այն հռչակեց որպես ոչ աշխատանքային օր: Այժմ Ապրիլի 7-ը Հայաստանի Գերագույն խորհրդի որոշմամբ սահմանվել է որպես մայրության եւ գեղեցկության տոն, «մինչեւ Հայաստանի Հանրապետության տոների եւ հիշատակի օրերի մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքի ընդունումը», ինչպես ասված է որոշման մեջ: Սակայն սա հարուցում է նրանց դժգոհությունը: Զանգահարում են, գրում, ինչպես այս մեկը: Մեր կարծիքն այն է, որ չարժե ամեն ինչից ողբերգություն սարքել: Հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների, միությունների մակարդակով կարելի է նշել նաեւ Մարտի 8-ը, ինչպես շատ երկրներում, որպես կանանց համերաշխության եւ իրավահավասարության օր: Սակայն պետք է հաստատել կամ վերահաստատել նաեւ մայրության եւ գեղեցկության տոնը, որ ավելի հարազատ է մեզ, ավելի մոտ մեր բնույթին: Մանավանդ որ այն նոր չէ, այլ շատ հին, հիշեցնում է հին-հին, մայրիշխան ժամանակները, Անահիտ դիցուհուն եւ այլոց ...

Ապրիլի 7. Գեղեցկության եւ մայրության տոն

համազոր՝ չէ կանանց միջազգային օրվան:

Այո, մենք այսօր ծանր ու դժվարին օրեր ենք ապրում, տոների ժամանակ չէ: Բայց այս դեպքում խոսքը ոչ թե ցնծությունների, ծաղկեփնջերի ու ընծաների մասին է, այլ եղած մշակութային, գիտական եւ դիվանագիտական բոլոր հնարավորությունները լայնորեն գործի դնելու եւ ժողովրդի ազգային օրերի շարքում է Տատյանայի օրը, ֆրանսիացիների համար՝ Վալենտինայի օրը: Եւ դժվար թե գտնվի մի ժողովուրդ, որը իր կանանց մեծարելու համար ազգային մեկ օր խնայի, որքան էլ որ նրանք տարբեր անուններով կոչվեն:

Տվյալ դեպքում ազգայինն ու միջազգայինը միմյանց ոչ խանգարում են, ոչ էլ փոխարինում: Այո,

ոչ թե չորս պատերի մեջ ամփոփվելու ու մեզ անկախ երեւակայելու:

Վերհիշենք նաեւ ամեն ինչ վերանայելու, գլխիվայր շրջելու եւ քանդելու տալու այդ օրերի մթնոլորտը: Բայց չէ որ ժամանակն էլ իր մթնոլորտն ունի, եւ այսօր հենց Հայաստանում ձեռքբերվածն էլ պետք է ինքնություն հանձնի եւ իրեն արդարացնի: Որքան էլ կնոջ ու տղամարդու իրավահավասարությունից խոսենք, կինը մնում է կին, տղամարդը՝ տղամարդ եւ առաջադեմ չի կարող անտեսել այն հասարակարգը, որը կին ու տղամարդ իրարից չի զանազանում: Այսօր մենք հենց այդ վիճակում ենք: Պետք չէ երկյուղել կանանց միջազգային տոնի իրավական ճանաչումից անկախ Հայաստանում, քանի որ այն «Պրոլետարներ բոլոր երկրների, միացեք» կարգախոսի հետ ոչ մի կապ չունի: Պարզապես պետք է հարգել կանանց միջազգային իրավունքը: Միջազգային առումով, մեր ժամանակակից կանայք աշխարհի տարբեր երկրներում այս տոնն ընդունում են եւ ծառայեցնում հասարակական-քաղաքական կարեւոր խնդիրների իրականացման գործին: Այս տոնը նշում են կան երկրներ, որոնք չեն տոնում Մարտի 8-ը պաշտոնապես, բայց դրա փոխարեն ունեն կանանց միջազգային հարցերի մշակված ծրագիր եւ ինստիտուտ: Նկատի ունեմ, օրինակ, Ճապոնիան:

Մերձբալթյան պետություններում այս տարի վերանայվեց այս հարցը՝ Մարտի 8-ը պաշտոնապես ճանաչելով: Մինչեւ իսկ կարեւոր համարվեց կանանց հարցերի գծով նախագահի խորհրդականի անհրաժեշտությունը:

Ես գտնում եմ, որ հայ կանանց վերաբերող այս հարցը պետք է գտնի գիտական, ուրեմն գիտակ վերաբերմունք եւ Մարտի 8-ը այսուհետեւ պետք է ստանա ժամանակակից, առողջ ու կենսունակ դրսեւորում:

Տղամարդիկ հավերժ պարտք են կանանց

ՄԵՏԱՔՍԵ

Աշխարհը ծանր փորձությունների ու զոհողությունների ճանապարհով գնում է ինքնամաքրման... Ժամանակն ակնոցավորվել, խելահեղ նում որպես մայրության ու գեղեցկության տոն: Մնում է, որ հայոց այրերը գլուխ խոնարհեն մեր կանանց գեղեցկության ու մայրության առաջ եւ իրենց հավասարությամբ ու սիրով ներշնչանկացնեն նրանց սատանալով փոխադարձը, քանզի կանայք աշխարհի ամենանուրբ ջերմաչափերն են, որոնք տղամարդկանց տաք բառերի տակ միայն կարող են ցույց տալ սիրո ամենաբարձր ջերմաստիճանը...

Ոչ միայն հայոց այրերը, այլեւ հողագնդի բոլոր տղամարդիկ երբ ամբողջ կյանքում, ամեն օր ծաղիկ մատուցեն կանանց, դարձյալ պարտք կմնան, քանզի Եվան դրախտում իմաստության ծառի պտուղը կծելով ու կեսը տալով Ադամին՝ նրան բերեց ինքնագիտակցության: Ի՞նչ էր լինելու տղամարդկանց ճակատագիրը, երբ Եվան չփրկեր նրանց:

Ապրիլի 7-ին մայրության ու գեղեցկության լույսը ողողելու է Հայոց աշխարհը... տեսնես այդ օրը քանի՞ աղջիկներ են ամուսնության առաջարկ ստանալու, քանի՞սն են կանգնելու ողջախոհության սուրբ խաչի տակ, քանիսն են սիրահարվելու, քանի՞սը մայրանալու... Ինչու՞ մտահոգ չեն այս հարցերով կյանքի դժվարություններից վախվորած մեր երիտասարդները...

Քաղաքը ճանաչելու համար նայում ես անցորդներին, իսկ տղամարդկանց՝ ծննդատներին ... Ամեն տղամարդու այրականությունը չափվում է նրա՞ ունեցած երեխաների քանակով... դա ազգային արժանապատվության ու սիրո հավերժական մաթեմատիկան է, որ ցավոք, չգիտեն բոլոր տղամարդիկ...

Այն ե՞րբ էր, որ քայլում էիր մայրաքաղաքի փողոցներով ու տղամարդիկ հեռվից հետո նկատում էին, ծածուկ ժպտում, կոմպլիմենտներով շոյում էին կնոջ սիրտը: Երիտասարդները առիթ էին փնտրում ծանոթանալու աղջիկների հետ: Հիմա փողոցներում, մետրոյում, մայթերին, կանգառներում, ամենուր տղամարդիկ շշնջում են անցորդներին. «դոլլար առնեմ, ռուսական առնեմ, դրամով դոլլար առնեմ, ռուսականով դոլլար առնեմ...»:

Ողջունում եմ Ապրիլի 7-ը՝ մայրության ու գեղեցկության տոնը, շնորհավորում եմ բոլոր կանանց ու աղջիկներին եւ կոչ եմ անում մեր երիտասարդներին մի վախեցեք դժվարություններից, ամուսնացեք, մայրություն պարգեւեք մեր նուրբ ու հավատարիմ աղջիկներին, ունեցեք երեխաներ, լցրեք այն հսկա դատարկությունը, որ թողեցին մեզ մեր հինավուրց հայրենիքից անվերադարձ հեռացողները...

ԱԶԴԱԳԻՐ

Հայտարարություն

Գարնանամուտի առթիվ «Հրազդան» հյուրանոցում բացված է հայ կիրառական արվեստի գործերի ցուցահանդես-վաճառք: «ՀԱՅ ՈՍԿԵՁԵՌԻԿՆԵՐ» բարեգործական միությունը բոլորին մաղթում է բարի ապագային ծնված պատճառած ցավերից, ծիծաղաշատ գարուն, բերքառատ, առատ տարի եւ հրավիրում է միության հեղինակների ստեղծագործությունների այդ յուրատեսակ ցուցահանդեսին, որտեղ կարելի է հանդիպել ձեռքի գործերի արդեն մոռացված կամ հազվագյուտ դարձած նմուշների, եզակի աշխատանքների, ինչպես նաեւ այսօր մեծ պահանջարկ վայելող ձեռքի աշխատանքների մեծ տեսականու: «Հրազդան» հյուրանոցի դռները այցելուների համար բաց են ամեն օր ժամը 10-ից մինչեւ 28-ը:

ԵՐԵՎԱՆ

Բարեգործական ցուցահանդես

Երեւանի Նկարիչների միության դահլիճում բացվեց զոհված մարտիկների հիշատակին նվիրված ցուցահանդես-վաճառք, որի հասույթի 50 տոկոսը կհատկացվի զոհվածների ընտանիքներին: Ցուցահանդեսին իրենց մասնակցությունն էին բերել տարբեր սերնդի արվեստագետներ՝ տարբեր ոճի ու բնույթի ստեղծագործություններով: Բարեգործությունը սրտահույզ արարողություն է, որին, սակայն, չպետք է զոհ գնան արվեստի մասնագիտական սկզբունքները, եւ այս մասին հարկ է, որ առաջինը մտածեն հենց իրենք արվեստագետները: Ն. Գ.

ՖՐԱՆՍԻԱ

Երգել Շառլ՝ վրձնով

Ֆրանսիայի Պրովանս նահանգային գավառում է ապրում նկարիչ Պերսիան: Նրա կտավները շնչում են արեւով, լույսի սփռողները երգեցնող ջերմությամբ: Շառլ Ազնավուրի հետ նրա վաղեմի բարեկամության պատճառը թերեւս ավելին է, քան արեւոտ Պրովանսին սիրահարված լինելը: Նրանց արեւը նույնն է: Պատահական չէ, որ հրատարակության պատրաստվող Ազնավուրի երգերի ժողովածուի 20 ամենասիրված ստեղծագործությունների նկարազարդումը պատվիրվել է Պերսիային: 21 լիթոգրաֆիական թերթերով ծաղկված հազվագյուտ մի գիրք: «Մամա», «Մեր պարի սիրուն աղջիկները», «Նրանք ըն-

կան» երգող Պերսիայի վրձինը կրում է փարիզյան գիշերների երաժշտության պարզ ժողովրդականությունը:

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՎԵՐ

Ապրիլի 9-ին, ժամը 13.00-ին Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության կենտրոնական գրասենյակում (Կորյունի 19ա) տեղի կունենա «Արշակ Չոպանյան» ակումբի անդամական ժողովը:

«Ա. Չոպանյան»
ակումբի վարչություն

Հայաստանի Թեքեյան մշակութային միությունը մայրության եւ գեղեցկության տոնի առթիվ հրավիրում է Արցախի ԹՄՄ մասնաճյուղի «Արցախ» ազգագրական համույթի համերգին, որը տեղի կունենա ապրիլի 7-ին, ժամը 16.00-ին, «Նաիրիտ» գիտաարտադրական միավորման մշակույթի պալատում (Գարեգին Նժդեհի մետրոյի կայարան): Մուտքն ազատ է:

ԹՄՄ վարչություն

ksimextour
m.v. "F.Shalyapin"

ՀԱՐԳԵԼԻ ՏԻԿՆԱՅՔ ԵՎ ՊԱՐՈՆԱՅՔ
«Քսիմեքստուր-Երեւան» ֆիրման հրավիրում է կատարել հրապուրիչ ծովային շրջագայություններ հարմարավետ «Ֆյոդոր Շալյապին» ջերմանավով.

23.04-10.05
ՕԴԵՍԱ-ՊԻՐԵՅ-ՆԵԱՊՈԼ-ԲԱՐՍԵԼՈՆ-ՊԱԼՄԱ ԴԵ ՄԱԼՅՈՐԿԱ-ՄԱԼԹԱ-ՍՏԱՄԲՈՒԼ-ՕԴԵՍԱ
Շրջագայության ընթացքում կկայանա «Միսս Պրեսա-94» մրցույթը

06.06-29.06
(Եվրոպայի շուրջը)
ՕԴԵՍԱ-ՊԻՐԵՅ-ՀՌՈՄ-ԲԱՐՍԵԼՈՆ-ՋԻԲՐԱԼԹԱՐ-ԼԻՍԱԲՈՆ-ՀԱՎՐ (ՓԱՐԻԶ)-ԹԻԼԲԵՐԻ (ԼՈՆԴՈՆ)-ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ-ՀԱՄԲՈՒՐԳ-ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ

17.07-09.08
ՍԱՆԿՏ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ-ՀԱՄԲՈՒՐԳ-ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ-ԹԻԼԲԵՐԻ-ՀԱՎՐ-ԼԻՍԱԲՈՆ-ՋԻԲՐԱԼԹԱՐ-ԲԱՐՍԵԼՈՆ-ՀՌՈՄ-ՍՏԱՄԲՈՒԼ-ՕԴԵՍԱ

«Քսիմեքստուր-Երեւան» ֆիրման եւ ջերմանավի անձնակազմը կապահովեն առողջ հանգիստ եւ բարձրակարգ սպասարկում բոլոր շրջագայությունների ընթացքում:

Այցելեք, զանգահարեք
«Քսիմեքստուր-Երեւան» ֆիրմա.
Կորյունի 5, հեռ. 52-39-08, 52-31-44

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ մարզական

ՀՀ ԳԱՎԱԹ

Կիսաեզրափակիչում «Բանանց»-«Արարատ», «Շիրակ»-ՀՄԸՄ

ՀՀ գավաթի 3-րդ խաղարկության ճառոդ եզրափակիչի ղատասխան հանդիպումներում կ հանրաղետության 4 առաջատար թիմերը առավելության հասան մրցակիցների նկատմամբ: Համեմատաբար լարված ղայքար ընթացավ միայն «Բանանց»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ մրցավեճում, որն ավարտվեց դաշտի տերերի հաղթանակով՝ 3-2 հաշվով: «Բանանցից» գոլերի հեղինակներ դարձան Ս. Կոստանդյանը, Ա. Նիգոյանը եւ Ա. Հովսեփյանը: ՀՄՄ-ՖԻՄԱ-ից աչքի ընկան Ե. Թադեւոսյանը եւ Ա. Կարապետյանը: «Արարատն» այս անգամ «Երազանքին» հաղթեց 3-1 հաշվով: «Արարատից» գնդակներն խփեցին Լ. Ստեփանյանը, Ռ. Գրիգորյանը, Վ. Ցաղմուրյանը: Միակ ղատասխան գոլի հեղինակ դարձավ Ս. Սարգսյանը: Ինչպես եւ առաջին՝ խաղում «Շիրակը» կրկին խոշոր հաշվով հաղթեց «Արփային» (5-0): Այս անգամ խաղը տեղի էր ունենում Եղեգնաձորի շրջանի Ադավնաձոր գյուղի մարզադաշտում: Գյումրեցիներից աչքի ընկան Գ. Հարությունյանը, Ա. Ադամյանը, Ի. Շահնազարյանը եւ Ս. Նիկոլյանը, որը խփեց երկու գնդակ: ՀՄԸՄ-ն 3-0 հաշվով հաղթեց «Կոտայքին»: Այստեղ II մեկտանոց հարվածով հաշիվը բացեց «Շիրակից» ՀՄԸՄ տեղափոխված Ա. Խաչմանյանը, հետո աչքի ընկան Ա. Ավետիսյանն ու Գ. Հովհաննիսյանը: Նախորդ տարվա ղես գավաթի կիսաեզրափակիչ դուրս եկան նույն 4 ուժեղագույն թիմերը: Այս անգամ զույգերը տարբեր կլինեն: Նախօրեին Ֆուտբոլի հանրապետական ֆեդերացիայում տեղի ունեցած վիճակահանությունը, որոշեց կիսաեզրափակիչ փուլի առաջին խաղում հյուրընկալողներին: Ապրիլի 10-ին «Բանանցը» ընդունելու է «Արարատին», իսկ «Շիրակը» ՀՄԸՄ-ին: Մայիսի 1-ին տեղի է ունենալու «Արարատ»-«Բանանց» ղատասխան հանդիպումը, իսկ մայիսի 2-ին ՀՄԸՄ-ն ընդունելու է «Շիրակին»:

Գյումրեցի շախմատիստի հաջողությունը

Վերջին ժամանակներս իր հաջող ելույթներով ուրախացնում է գյումրեցի վարպետության թեկնածու Արա Մինասյանը, որն անցյալ տարի Հայաստանը ներկայացրեց մինչեւ 20 տարեկան շախմատիստների աշխարհի առաջնությունում: Հանդես գալով Մոսկվայում տեղի ունեցած միջազգային մրցաշարում, երիտասարդ շախմատիստը 15 հանդիպումներում վաստակեց 10.5 միավոր եւ բաժանեց առաջին 3 տեղերը: Արա Մինասյանը կես միավորով գերակատարեց միջազգային վարպետի նորման: Եւս մեկ նման հաջողություն եւ նա կարժանանա միջազգային վարպետի պատվավոր կոչմանը:

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Թեթեւ աթլետիկայի առաջնությունը Մեքսիկայում

Սպորտի բազմիցս 1997 թ. աշխարհի ամառային առաջնությունը տեղի է ունենալու Մեխիկոյում: Հարավային Աֆրիկայի Յոհաննեսբուրգ քաղաքն առաջնությունը կազմակերպելու իր թեկնածությունը հանելուց հետո թեթեւ աթլետիկայի միջազգային ֆեդերացիան որոշեց աշխարհի 6-րդ առաջնության կազմակերպելու իրավունքը շնորհել Մեխիկոյին: 1995 թ. աշխարհի առաջնությունն անցկացվելու է Գյոթեբորգում (Շվեդիա):

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ

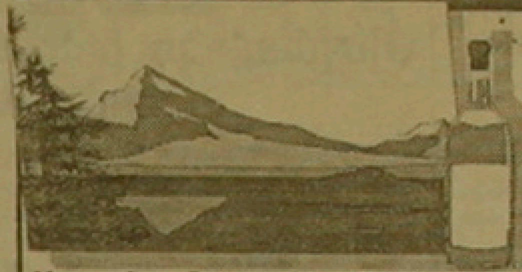

գնում եւ վաճառում է մատչելի գներով սպիրտ 96° (Իրան):

Արշակունյաց փ., 46, հեռ. 440-491, 444-927

Arina

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Սամարանչը Հայաստան կժամանի ապրիլի 19-ին

«Ազգ»-ն արդեն գրել է Միջազգային օլիմպիական կոմիտեի նախագահ Խուան Անտոնիո Սամարանչի Հայաստան գալու մտադրության մասին: Եւ ահա ինչպես հայտնի դարձավ, պատվավոր հյուրը Երեւան կժամանի ապրիլի 19-ին: Նախատեսվում է, որ իր կարճ ուղեւորության ընթացքում ՄՕԿ-ի նախագահը կհանդիպի Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին եւ կայցելի Ծաղկաձոր, ծանոթանալու մարզական համալիրի հետ, որտեղ տարիներ շարունակ տարբեր օլիմպիական խաղերի են նախապատրաստվել նախկին ԽՍՀՄ եւ այլ երկրների անվանի շատ մարզիկ-մարզուհիներ: Ծաղկաձորն իր բնակլիմայական պայմաններով եւ մարզական կառույցներով կարող է դառնալ միջազգային օլիմպիական կենտրոններից մեկը: Դա շատ կարեւոր է եւ կարող է բախտորոշ լինել Հայաստանի մարզական կյանքի համար:

ԱՍՏՂԵՐԻ ՈՒՂԻՆ

Լուգանիսի նոր ցասկը

Դավիթ Համբարձումյանի վաղեմի մրցակից, ջրացատկի աշխարհի բազմակի չեմպիոն ամերիկացի Գրեգ Լուգանիսը հիմա փորձում է նոր նվաճումների հասնել նոր բնագավառում, այն էլ կոմեդիայում: «20 տարի շարունակ մարզվեցի, որ կարողանամ գեղեցիկ ցատկեր կատարել ջրավազանում, հիմա 20 տարի էլ պետք է, որ կատարյալ դերասան դառնամ», հայտարարել է Լուգանիսը: Ուրեմն միայն 60 տարեկանից հետո Գրեգ Լուգանիսը կկարողանա լրիվ արտահայտել իր դերասանական ոճը: Համբերություն, համբերություն... ■

ԽԾԱՆԿԱՐ

Մոնրեալը կմարի պարտքերը

Մոնրեալը, որը կազմակերպել էր 1976 թ. ամառային օլիմպիական խաղերը, միայն այս տարի կկարողանա մարել մարզական այդ խոշոր փառատոնի համար վերցրած վարկերի վերջին գումարները: 18 տարի պետք եղավ օլիմպիական մայրաքաղաքին, որ փակի իր դրամական պարտքերը:

Մերկ զբոսաշրջիկները

Իտալիայի եւ Ավստրիայի սահմանում գտնվող Տիրոլի լեռնաշղթայի ձմեռային տուրբազաներից մեկում 5 զբոսաշրջիկներ սահում էին ամբողջովին մերկ: Տեղական ոստիկանությունը բռնեց նրանցից մեկին, իսկ մյուսները դեռ սահում են...

Չորարտության պատճառով

Չինաստանի թեթեւ աթլետիկայի մարզիչ Ժուրեն Մանը վերջերս մեծ զորարտությունների թիրախ է դարձել եւ հավանաբար հրաժարվի իր պաշտոնից: Նրա մարզած չինաստանցի կին թեթեւաթլետները միայն 1992 թ. իրենց երկրին պարգեւել են աշխարհի վեց նոր ռեկորդներ: Ժուրեն Մանը պայմանաժամ է տվել երկրի ղեկավարներին հակազդելու իր դեմ մղվող զրպարտիչ արշավին, հակառակ դեպքում ստիպված կլինի հրաժարական տալ:

Հագուստներ գովազդողը

«Ֆորմուլա 1-ի» Հունգարիայի, Բելգիայի եւ Իտալիայի 1993 թ. «Մեծ մրցանակների» հաղթող անգլիացի Դամոն Հիլը դարձել է Մեծ Բրիտանիայի մեծ հերոսներից մեկը: Վերջերս Marks and Spencer հանրահայտ առեւտրական կոնցեռնը Հիլին ընտրել է որպես նոր արտադրության հագուստների գովազդող: «Մինչեւ հիմա կինս էր իմ հագուստները գնում, բայց այս անգամ ես եմ ընտրելու դրանք եւ վստահ եմ, որ իրենք դուր կգան», հայտարարել է Դամոն Հիլը:

Գ. Ա.

ԽԱՂԱՑԱՆԿ

Ազգ ՀՀ ՖՈՒՏԲՈԼԻ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԽՄԲԻ 3-ՐԴ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅԱՆ (1994Թ.)

(1-ին շրջան)

1-ին տուր

14 ապրիլի (հինգշաբթի) ժ. 15.00

«Վան»-«Կոտայք»

15 ապրիլի (ուրբաթ) 15.00

«Արարատ»-«Զանգեզուր» ———
«Շիրակ»-«Ագնավուր» ———
«Լոռի»-«Բանանց» ———
«ԲՄԱ Արայի»-ՀՄԸՄ) ———
«Ցեմենտ»-«Կանազ» ———
«Նաիրիտ»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ ———

2-րդ տուր

18 ապրիլի (երկուշաբթի) 16.00

«Արարատ»-«Ագնավուր» ———

19 ապրիլի (երեքշաբթի) 16.00

«Լոռի»-«Շիրակ» ———
«ԲՄԱ Արայի»-«Բանանց» ———
«Վան»-ՀՄԸՄ ———
«Կանազ»-«Կոտայք» ———
«Ցեմենտ»-«Նաիրիտ» ———
«Երազանք»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ ———

3-րդ տուր

23 ապրիլի (շաբաթ) 16.00

«Շիրակ»-«Զանգեզուր» ———
«Բանանց»-«Ագնավուր» ———
«ՀՄԸՄ-«Լոռի» ———
«Ցեմենտ»-«Վան» ———
«ՀՄՄ-ՖԻՄԱ-«Կանազ» 17.00 ———
«ԲՄԱ Արայի»-«Կոտայք» ———
«Երազանք»-«Նաիրիտ» ———

4-րդ տուր

27 ապրիլի (չորեքշաբթի) 17.00

«Լոռի»-«Արարատ» ———
«ԲՄԱ Արայի»-«Շիրակ» ———
«Վան»-«Բանանց» ———
ՀՄԸՄ-«Կանազ» ———
«Կոտայք»-«Նաիրիտ» ———
«Երազանք»-«Ցեմենտ» ———
«Ագնավուր»-«Զանգեզուր» ———

5-րդ տուր

30 ապրիլի (շաբաթ) 17.00

«Կոտայք»-«Երազանք» ———

Գավաթի խաղարկության 1/2 եզրափակիչ

1 մայիսի (երկուշաբթի) 16.00

«Արարատ»-«Բանանց» ———

2 մայիսի (երեքշաբթի) 16.00

ՀՄԸՄ-«Շիրակ» ———

5-րդ տուր,

5 մայիսի (հինգշաբթի) 17.00

«Արարատ»-«ԲՄԱ Արայի» ———
«Բանանց»-«Կանազ» ———
«Նաիրիտ»-ՀՄԸՄ ———
«Ցեմենտ»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ ———
«Զանգեզուր»-«Լոռի» ———

6 մայիսի (ուրբաթ) 17.00

«Վան»-«Շիրակ» ———

8-22 մայիսի

ՀՀ ազգային հավաքականի ուսումնամարզական հավաք (ԱՄՆ):

15 մայիսի (երեքշաբթի)

ԱՄՆ-Հայաստան (ընկ. խաղ) ———

16 մայիսի (երկուշաբթի) 17.00

«Զանգեզուր»-«Երազանք» ———
(9-րդ տուրի խաղ)

20 մայիսի (ուրբաթ) 17.00

«ԲՄԱ-Արայի»-«Երազանք» ———
(8-րդ տուրի խաղ)

6-րդ տուր

25 մայիսի (չորեքշաբթի) 17.00

«Վան»-«Արարատ» ———
«Կանազ»-«Շիրակ» ———
ՀՄԸՄ-«Երազանք» ———
«Կոտայք»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ ———
«Ագնավուր»-«Լոռի» ———
«ԲՄԱ-Արայի»-«Զանգեզուր» ———
«Նաիրիտ»-«Բանանց» ———

28 մայիսի (շաբաթ)

ՀՀ գավաթի եզրափակիչ

29 մայիսի (կիրակի) 17.00

«Երազանք»-«Կանազ» ———
(10-րդ տուրի խաղ)

7-րդ տուր

1 հունիսի (չորեքշաբթի) 18.00

«Արարատ»-«Կանազ» ———
«Շիրակ»-«Նաիրիտ» ———
ՀՄՄ-ՖԻՄԱ-ՀՄԸՄ ———
«Ցեմենտ»-«Կոտայք» ———
«Ագնավուր»-«ԲՄԱ-Արայի» ———
«Զանգեզուր»-«Վան» ———
«Բանանց»-«Երազանք» ———

8-րդ տուր

5 հունիսի (կիրակի) 18.00

ՀՄԸՄ-«Արարատ» ———
«Շիրակ»-«Բանանց» ———
«Կոտայք»-«Զանգեզուր» ———
«Ցեմենտ»-«Ագնավուր» ———
«Լոռի»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ ———
«Նաիրիտ»-«Վան» ———

9-րդ տուր

9 հունիսի (հինգշաբթի) 18.00

«Շիրակ»-«Ցեմենտ» ———
ՀՄՄ-ՖԻՄԱ-«Արարատ» ———
«Բանանց»-«Կոտայք» ———
«Ագնավուր»-«Նաիրիտ» ———
«ԲՄԱ-Արայի»-«Վան» ———
«Կանազ»-«Լոռի» ———

10-րդ տուր

13 հունիսի (երկուշաբթի) 18.00

«Արարատ»-«Շիրակ» ———
«Բանանց»-«Զանգեզուր» ———
«Ագնավուր»-ՀՄԸՄ ———
«ԲՄԱ-Արայի»-«Ցեմենտ» ———
«Վան»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ ———
«Լոռի»-«Կոտայք» ———

11-րդ տուր

17 հունիսի (ուրբաթ) 18.00

«Ցեմենտ»-«Արարատ» ———
«Շիրակ»-«Կոտայք» ———
«Բանանց»-ՀՄԸՄ ———
«Զանգեզուր»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ ———
«Ագնավուր»-«Երազանք» ———
«Նաիրիտ»-«Լոռի» ———
«Կանազ»-«ԲՄԱ-Արայի» ———

12-րդ տուր

21 հունիսի (երեքշաբթի) 19.00

«Երազանք»-«Արարատ» ———
ՀՄՄ-ՖԻՄԱ-«Շիրակ» ———
«Ցեմենտ»-«Բանանց» ———
ՀՄԸՄ-«Կոտայք» ———
«Լոռի»-«Վան» 18.00 ———
«Զանգեզուր»-«Նաիրիտ» ———
«Ագնավուր»-«Կանազ» ———

13-րդ տուր

25 հունիսի (շաբաթ) 19.00

ՀՄՄ-ՖԻՄԱ-«Բանանց» ———
«ԲՄԱ-Արայի»-«Լոռի» ———
ՀՄԸՄ-«Ցեմենտ» ———
«Շիրակ»-«Երազանք» 18.00 ———

26 հունիսի (կիրակի) 19.00

«Արարատ»-«Նաիրիտ» ———
«Վան»-«Ագնավուր» ———

27 հունիսի (երկուշաբթի) 18.00

«Կանազ»-«Զանգեզուր» ———

14-րդ տուր

30 հունիսի (հինգշաբթի) 19.00

«Արարատ»-«Կոտայք» ———
«Երազանք»-«Լոռի» ———
«Նաիրիտ»-«ԲՄԱ-Արայի» ———
«Շիրակ»-«ՀՄԸՄ» 18.00 ———
«Զանգեզուր»-«Ցեմենտ» ———

1 հուլիսի (ուրբաթ) 18.00

«Ագնավուր»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ ———
«Վան»-«Կանազ» 19.00 ———

15-րդ տուր

4 հուլիսի (երկուշաբթի) 19.00

ՀՄԸՄ-«Զանգեզուր» ———
«Լոռի»-«Ցեմենտ» ———
«Երազանք»-«Վան» ———

5 հուլիսի (երեքշաբթի) 19.00

«Բանանց»-«Արարատ» ———
«Նաիրիտ»-«Կանազ» ———

6 հուլիսի (չորեքշաբթի) 19.00

«Կոտայք»-«Ագնավուր» ———
ՀՄՄ-ՖԻՄԱ-«ԲՄԱ-Արայի» ———

Գավաթի եզրափակիչ մտած թիմերի 6-րդ տուրի խաղերը կկայանան մայիսի 24-ին:

«Արարատը», ՀՄԸՄ-ը, «Կանազը» կհյուրընկալեն «Հրազդան», իսկ «Նաիրիտ», ՀՄՄ-ՖԻՄԱ, «Վան» թիմերը «Նաիրի» մարզադաշտում:

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Օրակարգ

ԱՊՀ

Սահմանապահ զորքերի համակարգում

ՄՈՍԿՎԱ, 6 ԱՊՐԻԼ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՊՀ պետությունների սահմանապահ զորքերի հրամանատարների խորհուրդն ստեղծեց համակարգիչ ծառայություն: ԱՊՀ այդ կոլեգիալ մարմնի նիստից հետո կայացած մամլո ասուլիսում լրագրողներին հայտնեցին, որ խորհրդակցությանն առաջին անգամ մասնակցել են ԱՊՀ բոլոր պետությունների ներկայացուցիչները: Նրանք քննարկել են մեր պետությունների սահմանապահ զորքերի փոխգործողության խնդիրները եւ հանդիպում ունեցել Ռուսաստանի վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինի հետ:

Ռուսաստանի սահմանապահ զորքերի գլխավոր հրամանատար, գեներալ գնդապետ Անդրեյ Նիկոլաեւի խոսքերով, ԱՊՀ որոշ երկրների, օրինակ Հայաստանի հետ սահմանը երկու կողմերի համար ընդհանուր է համարվում ռազմավարական շահերի ընդհանրության պատճառով:

Սակայն կարող են գոյություն ունենալ մի շարք սահմանափակումներ: Օրինակ, Ուկրաինայի սահմանի հիմնական ուղղություններում կարող են տեղակայվել համատեղ վերահսկիչ անցակետեր: Առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվում ռուս-ադրբեջանական սահմանին: Միայն մարտին երեք օրում այստեղ կալանվել է 42 սահմանախախտ, այդ թվում երրորդ երկրների (Իրան, Պակիստան, ԱՄՆ, Կանադա եւ այլն) 15 քաղաքացի, մախսանենգ ապրանքներ եւ մոտ 60 միլիոն ռուբլու չարտոնված բեռներ: Անդրեյ Նիկոլաեւի խոսքերով, առաջընթաց է արձանագրվել ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին սահմանների համատեղ պաշտպանության հնարավորության շուրջը Ադրբեջանի հետ վարվող բանակցություններում:

ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ժիրինովսկու իսկական ազգանունը Էյդելշտեյն է

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 6 ԱՊՐԻԼ, ՄՆԱՐՔ: Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության, ազգայնամոլ առաջնորդ Վլադիմիր Վոլֆովիչ Ժիրինովսկու իսկական ազգանունը Էյդելշտեյն է, ապրիլի 4-ին հաղորդեց «Վաշինգտոն փոստ» թերթը: Արխիվային որոշ գործակալության հաղորդման համաձայն, Ժիրինովսկին մահացել էր տուբերկուլյոզից 1944 թ. Վլադիմիրի ծննդից 18 ամիս առաջ (1946 թ. ապրիլի 25), հաղորդում է «Վաշինգտոն փոստը»:

Թերթը գրում է նաեւ, որ մինչեւ 1988 թ. Ժիրինովսկին աշխատել է Մոսկվայի հրեական «Շալոմ» կազմակերպությունում, բնեւ ներկայումս նա ժխտում է այդ փաստը: Ավելին, լայնորեն հայտնի են նրա հակահրեական արտահայտությունները, մասնավորապես այն մասին, թե «հրեաները փչացնում են Ռուսաստանը»: Դրա հետ մեկտեղ գործակալությունը մեջբերում է Ժիրինովսկու ընկեր Միխայիլ Իսլամովի այն խոսքերը, թե Ալեքսանդրա Պավլովնան մկրտություն է արել մի քանի տարեկան հետ, եւ չի կարելի լիակատար վստահությամբ ոչինչ, թե ում որդին է Վլադիմիրը:

Ալեքսանդրա Պավլովնա

Վոլֆ Իսաակովիչ

կին այդ ազգանունը կրել է մինչեւ 18 տարեկան հասակը եւ այն փոխել 1964 թ. հունիսին:

Դա հայտնի է դարձել Ժիրինովսկու հայրենի քաղաք Ալմա Աթայի շուրջ արխիվներում գործակալության թղթակիցների անցկացրած հետազոտությունների շնորհիվ: Ժիրինովսկու ծննդից հինգ ամիս առաջ նրա մայրը Ալեքսանդրա Պավլովնան, ամուսնացել է Վոլֆ Իսաակովիչ Էյդելշտեյնի հետ: Նրա առաջին ամուսինը Անդրեյ Վասիլեւիչ

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Չափավորներն ավելի են աղքատացել

ՄՈՍԿՎԱ, 4 ԱՊՐԻԼ, ԲԻԶՆԵՍ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Վերջին երկու տարում ռուսաստանցիները գրեթե կրկնակի ավելի են աղքատացել: Աշխատանքի նախարարության տվյալներով, 1993 թ. վերջերին բնակչության 40 տոկոսն ապրում է չքավորության եզրին կամ դրա սահմանից անդին: Նրանց համար 19 տեսակի սննդամթերքից բաղկացած նվազագույն հավաքածուի արժեքի բաժինը կազմել էր ծախսերի ավելի քան 70 տոկոսը: 1994 թ. սկզբից այդ մթերքների գինը կրկնակի աճել է:

Երբ նկատի առնենք բնակվարձի, կոմունալ սպասարկումների, փոխադրամիջոցի եւ դեղորայքի համար արված ծախսերը, ապա ինչպես նշեց ՌԴ աշխատանքի նախարարության բնակչության կենսամակարդակի ու սոցիալական պաշտպանության վարչության պետ Վլադիմիր Զինինը, «նոր չքավորները փաստորեն զրկված են մթերքներից բացի էլի ինչ-որ բան գնելու հնարավորությունից»:

Ամբողջ աշխարհի չքավորների նախասիրած ուտելիքը ծովն է ու բանջարեղենը: Տարվա ընթացքում դրանց սպառումը, վիճակագրական տվյալներով, մնացել է նախորդ տարիների մակարդակին: Իսկ շաքարի եւ ձկնի արտադրության սպառման աճը հազիվ թե վկայի սպառման կառուցվածքում դրական տեղաշարժերի մասին: «Աղքատացած զանգվածները» սկսել են ավելի քիչ հետեւել մաքրությանը եւ կարգուկանոնին. երկու տարում ձեռքի օճառի իրացումը կրճատվել է 12.3, տնտեսական օճառինը 24.8, իսկ սինթետիկ լվացամիջոցներինը 13.4 տոկոսով:

Ինչ վերաբերում է ընդհանրապես ժողովրդական սպառման ապրանքների արտադրությանը, ապա վերջին տարում այն նվազել է 11.3 տոկոսով: Ընդ որում, ներմուծումը (ըստ պաշտոնապես ճշգրտված աղբյուրների) փաստորեն նվազել է բոլոր ապրանքների գծով, բացի բեյից:

Եղանակը Հայաստանում

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ... ԱՇԽԱՐՀ

Տաջիկստան. Պետք չէ կրկնել արյունոտ ողբերգությունը

ՄՈՍԿՎԱ, 6 ԱՊՐԻԼ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Արդեն հազարավոր մարդկանց կյանք խլած ներտաջիկական հակամարտության կողմերը ուժ կգտնեն անկանխակալ կերպով եւ բանականության դիրքերից քննարկել ընդդիմադիրների առաջարկությունները, որոնք ուղղված են հանրապետության ճգնաժամային խաղաղության կարգավորմանը, եւ կենսագործել դրանք»: Այսպիսի հույս հայտնեց ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի հատուկ դեսպանորդ Ռամիրո Պիրիս Բալոնը, նույթ ունենալով տաջիկ ընդդիմության ներկայացուցիչների հետ Տաջիկստանի Հանրապետության կառավարական պատվիրակության հանդիպումը: Հանդիպումը, որը կազմակերպվել էր ՄԱԿ-ի հովանու ներքո, բացվեց Ռուսաստանի Դաշնության արտգործնախարարության առանձնասենը: Ռուսաստանի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւն իր ելույթում ընդգծեց այն բազմարկյա ջանքերը, որ հարկ են եղել գործադրել այդ հանդիպումն իրականացնելու համար: Այժմ պետք է ապահովել դրա կոնստրուկտիվ ընթացքը: Մենք, նշեց նա, դյուրաւս ենք համաձայնել ցանկացած որոշմանը, որին կհանգեն հանդիպման մասնակիցները, բացառությամբ, թերեւս, այն դեպքի, երբ կողմերից մեկը կլինի բանակցությունների գործընթացի դադարեցմանը: Տաջիկստանի ժողովուրդը, ասաց նախարարը, արժանի չէ արյունոտ ողբերգության կրկնվելուն, որը արդեն մի անգամ պատահել է նրա հետ: Այստեղ բոլոր ներկա գտնվողներն ամենայն ուշադրությամբ կհետեւեն բանակցությունների ընթացքին եւ հետեւությունները կանեն կողմերի դիրքորոշումներից:

Ռուցկոյը փորձում է ազատվե՞լ Ելցինից

Նախկին փոխնախագահ Ալեքսանդր Ռուցկոյը, որին վերջերս ազատ էին արձակել բանտից, նախորդ օրը մի նոր արշավ է սկսել նախագահ Ելցինի եւ նրա կառավարության դեմ: Կոմունիստական «Պրավդա» թերթին տված հարցազրույցում նա խիստ քննադատության է ենթարկել նախագահին եւ բացառել հակամարտության վերացման ամեն մի հնարավորություն այնքան ժամանակ, որ նա իշխանության ղեկին է մնում: «Մարդիկ չպետք է երազանքներ փայփայեն, որ այս նախագահի եւ այս կառավարության օրոք ինչ-որ փոփոխություններ կարող են լինել դեպի լավը», ասել է նա եւ ավելացրել, որ «անհրաժեշտ է անմիջապես գործի անցնել եւ օրինական միջոցներով առաջ բերել անհրաժեշտ փոփոխությունը կառավարության մեջ»:

Ռուցկոյը խոստովանել է, որ ինքը չի հեռանա քաղաքական ասպարեզից եւ բոլորովին չի զղջում անցյալ տարվա հոկտեմբերյան արյունահեղության մեջ իր ունեցած դերի համար: Նա դրանում մեղադրել է Բորիս Ելցինին:

Մյուս կողմից, ըստ Ռոյթեր գործակալության, Ելցինն ու հասարակական մի շարք խմբավորումներ, ինչպես նաեւ խորհրդարանական անդամներ, այժմ աշխատում են այսպես կոչված «քաղաքացիական համաձայնության հուշագրի» վրա, որով հույս ունեն քաղաքական հակամարտության ասպարեզում հասնել համեմատական «հրադադարի»:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Վաճառվում է երկու սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Կոմիտասի պողոտայում, Բաժինի դպրոցի մոտ, 14 հարկանի շենքի 13-րդ հարկում: Հնարավոր է նաեւ փոխանակում 3 սենյականոցի հետ:

Տեղեկությունների համար դիմել 52.92.21 հեռախոսահամարով:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ... ԱՇԽԱՐՀ

Դրյականն առավել, քան բացասականը

ՄՈՍԿՎԱ, 6 ԱՊՐԻԼ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Վրաց-աբխազական կայացված համաձայնություններում «որոշ դժվարություններ կան գաղթականների վերադառնալու խնդրում, բայց դրական ներն անհամեմատ ավելի շատ են, քան մինուսները», Մոսկվայում լրագրողներին հայտարարեց Վրաստանի խորհրդարանի փոխնախագահ Վախթանգ Ռչուլիշվիլին: Վրաստանի խորհրդարանականը նշեց համաձայնագրերի կնքման գործում Ռուսաստանի ներդրած ավանդը: «Այդ համաձայնագրերը, հայտարարեց նա, հույս են ներշնչում, որ Ռուսաստանի դիվանագիտությունը վերագտել է հաշտարարի իր դերը»:

125 մլն մարդ հայրենիքից դուրս

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 6 ԱՊՐԻԼ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ներկայումս աշխարհում 125 մլն մարդ է ապրում իր հայրենիքի սահմաններից դուրս, որից մոտ 20 մլնը գաղթականներ են: Այս հետեւությունն է պարունակում ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալիի «ազգաբնակչության բնագավառում գործողությունների համաշխարհային ծրագրի իրականացման ընդհանուր տեսությունն ու առաջընթացի գնահատականը» զեկուցագիրը, որը երեքշաբթի տարածվեց ՄԱԿ-ում: Զեկուցագրում նշվում է, որ իրենց ծագման երկրների սահմաններից դուրս ապրող 125 մլն մարդկանց «զգալի մասը կազմում են կանայք գաղթածները»:

Վրաստանում 5 մլն 425 700 մարդ

ԹԲԻԼԻՍԻ, 6 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Վրաստանի սոցիալ-տնտեսական տեղեկատվության հանրապետական կոմիտեի այս տվյալներն ապրիլի 5-ին հրապարակվել են «Սվոբոդնայա Գրուզիա» թերթում: Դրանք հաշվի են առնում նաեւ Աբխազիայի եւ Հարավային Օսիայի տարածքներում ապրող բնակչությանը, որոնք ժամանակավորապես չեն վերահսկվում Վրաստանի կառավարության կողմից:

33 կառավարության «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան 23 Արշակունեաց 2 Գրանցման թիւ 65. Պատվեր 69149. Տպաքանակ 15 000. Պատուէր 1730 Ստորագրուած է տպագրութեան 6. 04. 1994 Գինը՝ 1 դրամ

digitised by A.R.A.R.@